

Glasilo delavcev Titovih zavodov Litostroj izhaja mesečno (s posebnimi prilogami) v nakladi 6000 izvodov. Izdaja ga Odbor za obveščanje pri Konferenci OO sindikata Titovih zavodov Litostroj, ki je hkrati izdajateljski svet — Uredniški odbor: predsednik dipl. iur. Anton Tomažič in člani: prof. Hrabroslav Premelč, Tone Erman, Franc Kostevc, Marjan Sigulin, Toni Skušek, Srečko Pirč in odgovorni urednik Karel Gornik, urednik Marijana Meglič, tehnični urednik Estera Lampič, lektorica prof. Vesna Tomc.
Telefon uredništva 556021 (n.c.) interna 202, 246 — Tiska Tiskarna Ljubljana.
Oproščeno prometnega davka po pristojnem sklepu 421-1/72

ČRPALKE ZA JEDRSKO ELEKTRARNO KOZLODUJ V BOLGARIJI

Pomembno naročilo

Litostroj je uspel podpisati pogodbo za dobavo treh črpalnih agregatov tipa CN 160-110 za borovo kislino za jedrsko elektrarno KOZLODUJ v Bolgariji.

Naročilo je za Litostroj pomembno iz več razlogov:

a) vključujemo se v novo vrsto proizvodnje črpalk za nuklearne elektrarne,

b) proizvajali bomo opremo višjih kvaliteten zahtev (tako samih materialov kot celotne izvedbe),

c) plačilo je v trdni valuti,

d) kratek dobavni rok opreme,

e) uspešna dobava teh agregatov je osnova za nadaljnja naročila za jedrske elektrarne za celotno področje SEV (Bolgarija, Madžarska, ČSSR, Nemška demokratična republika, Poljska, Romunija, ZSSR),

f) v tem in naslednjem srednjeročnem obdobju je predvidenih ne-

kaj desetih takih agregatov.

Vrednost dobavljene opreme za JE Kozloduj je 975.000 USA \$. Dobavni rok za te tri agregate je 14 mesecev.

Gre za nov tip črpalk in zaradi čim večje zanesljivosti bo potrebno izdelati prototip. Le-ta bo dimenzijsko popolnoma enak naročeni izvedbi, razlika bo le v uporabljenem materialu. Redno naročilo bo izdelano iz odkovkov in nerjavečih ulitkov, medtem ko bo prototip iz jeklene litine in ulitkov iz bron ter sive litine. Za prototip je že izdan režijski nalog z rokom izdelave do konca leta 1983. V tej smeri pa tudi že potekajo potrebne

akcije. Tako bo livarna po hitrem postopku dobavila odlitke, enako hitro ukrepanje pa pričakujemo tudi od drugih tozgov. Notranje dele (rotorje, gred) pa bo dobavil Turboinstitut.

Zaradi posebnih zahtev preizkusa (320-urni preizkus črpalk z vodo v mejah od 10—150°C in pri tlakih med 40 in 120 bari), le-tega ni mogoče izvršiti v Litostroju, niti kje drugje v Jugoslaviji. Zato je prišlo do odločitve, da pristopimo k izdelavi novega preizkuševališča v Litostroju. To preizkuševališče mora biti zgrajeno do konca avgusta 1984, tako da bomo lahko pričeli s preizkusi črpalk rednega naročila. V ta namen je že izdelan gantogram časovne izvedbe gradbenih del in nabave potrebne opreme.

Na koncu naj še zapišem, da prične teči dobavni rok s 1. oktobrom letos. Takrat bo podpisana pogodba o kompenzacijskem poslu s Tehnoimportom iz Sofije o protidobavah, ki obsegajo 30% vrednosti pogodbe. Pri tem poslu, poleg že navedenih, sodelujeta tudi ljubljanska Metalka in Ljubljanska banka.

P. Hajdinjak

Pogled v leto 1984

Akcijska konferenca ZK je obravnavala prvi osnutek plana 1984 in ga sprejela v fazi, do katere je pripravljen.

V tej fazi so prikazani osnovni podatki o realizaciji, prilivih, odlivih in oceni prispevka za pripravo gospodarskega načrta.

Po temeljiti analizi blagovnih skupin smo ugotovili, da je večina pokritih z naročili, predvsem na domačem trgu, konvertibilni trg je pokrit 95-odstotno, klirinški pa 90-odstotno.

Zaskrbljujoče je še vedno razmerje med konvertibilnimi prilivi in odlivi, saj je to zaradi družbene participacije (66 odstotkov vseh deviznih prilivov) prenizko, da bi zadostovalo za pokritje vseh naših potreb po reprodukcijskem materialu, devizni participaciji domačim dobaviteljem, pokritju neblagovnih storitev in odplačilu konvertibilnih dolgov tujini.

Če ne bo mogoče povečati konvertibilnih prilivov, bomo morali najeti nove kredite od tujih partnerjev oziroma zmanjšati potrebe po planiranih odlivih.

Pri pripravi plana trenutno ana-

liziramo kadrovske potrebe po temeljnih organizacijah.

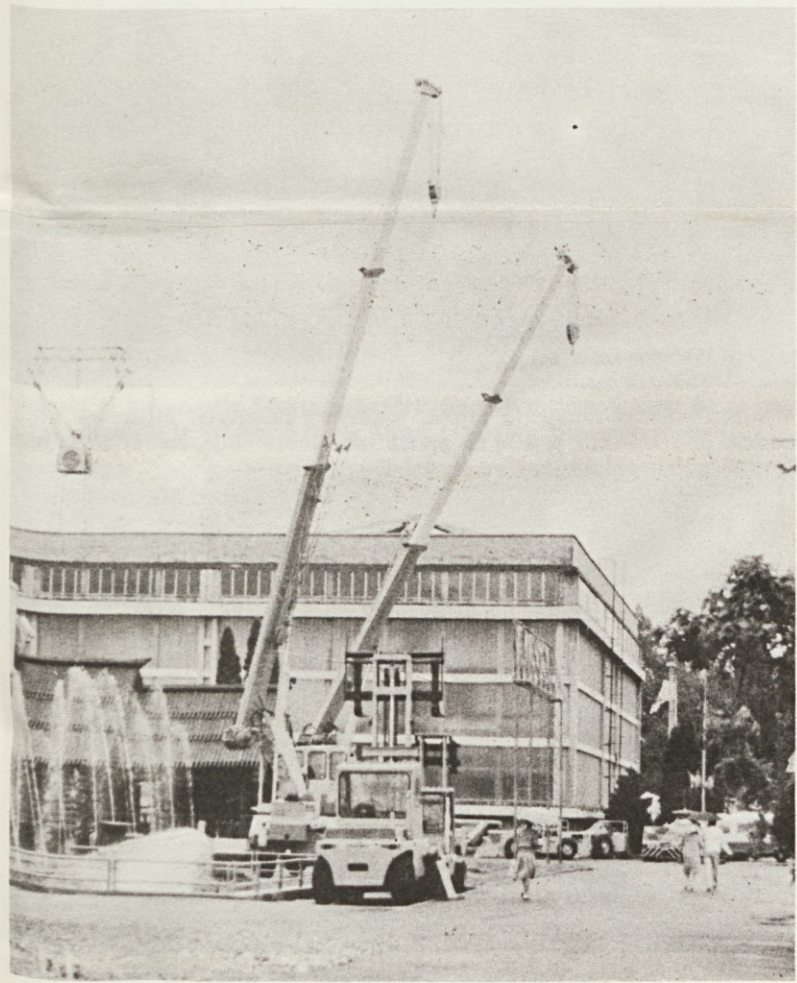
Iz osnovnih podatkov blagovnih skupin pripravljamo plan pridobivanja, razporejanja in delitve dohodka za delovno organizacijo, katerega bomo razdelili po tozdi, upoštevajoč ključ delitve TOZD PRODAJA, plan števila zaposlenih ter ostale ekonomske elemente plana.

Skupno z ostalimi strokovnimi službami zbiramo podatke za osnovne elemente plana, katere bomo po dokončnih analizah dostavili temeljnim organizacijam v oktobru v razpravo. Vse morebitne pripombe in spremembe bomo upoštevali pri pripravi predloga gospodarskega plana.

Po ustaljenem postopku bodo temeljne organizacije sprejemale svoje plane po delavskih svetih in zborih delavcev v začetku decembra, plan delovne organizacije pa v drugi polovici decembra.

Naloga vseh nas bo dosledno izpolnjevanje danih obvez, zajetih s planom, saj bomo le tako prebrodili velike težave pri poslovanju in omogočili boljše življenje vsem zaposlenim.

H. Bratkovič

Litostroj na jesenskem Zagrebškem velesejmu

7. septembra 1983 so se zopet odprla vrata jesenskega sejma v Zagrebu. Litostroj je predstavil vrsto novih izdelkov:

- električne vitle — v sodelovanju z ATMOSom iz Hoč
- orodja (integralni orodni sistem, LS orodni sistem in specialna orodja)
- avtodvigalo AD 18 in terensko dvigalo TD 20 — izdelana v kooperaciji s poljsko tvrdko BUMAR
- Viličar V 4 — IM

Poleg naštetih novosti smo predstavili tudi nakladalnik V 8-ds-MM, črpalke 2 CN 7 in 6 CN 3 v pogonu.

Veliko pozornosti je vzbudila demonstracija pettonskega električnega vitla, postavljenega na 6 metrov visokih podstavkih.

Ekspoziti naše nove tehnologije spajanja in obdelave kovin z eksplozivni so vzbudili posebno zanimanje pri domačih proizvajalcih in uporabnikih termoelektrične, kemijske in procesne opreme, kot tudi v letalski industriji in brodogradnji.

Kljub mnogim težavam pri montaži razstavnega prostora in slabo urejeni dobavi eksponatov (nekompletni) je bil razstveni prostor lepo in pravočasno urejen.

Sejem v Zagrebu je bil odprt do 15. septembra. Naslednji sejem, ki se ga bomo udeležili, je sejem Sodobna elektronika v Ljubljani 3. oktobra letos.

B. Jereb

Joj, kam bi del!

Pravijo, da letos ni jurčkov. Vemo pa, da tudi jurjev ne bo kaj prida. Nič kaj svetla jesen se nam ne obeta.

Sedaj že krepko čutimo pasove, ki si jih (nam jih) zategujemo(jo). Žal je vse tako, kot nam je že pred letom dni iskreno povedala predsednica vlade: ker smo v preteklih letih trošili veliko več, kot so bile naše možnosti, bomo morali v prihodnjih letih manj. Sedaj že tudi ni več skrivnost, koliko je tega minusa, ki mu rečemo naš dolg do tujine. Okrog tisoč dolarjev pride na vsakega Jugoslavana. Če vemo, da je povprečna mesečna plača okrog 190 dolarjev, potem je jasno, da ne bomo prišli na čisto v prav kratkem času. Posebno še, če se zavedamo, da tistih tisoč dolarjev bremenijo tudi slednjega dojenčka, upokojenca, brezposelnega. Produktivni delavec torej ne bo na plečih nosil le svojih 1000 dolarjev, ampak nekajkrat več ... Tu pa smo že pri problemu, ki je ključnega pomena in veliko večji gordijski voz kot izračun višine naše zadolžitve — namreč pri vprašanjih: Koga vse to bremenijo? Kdo se je tako zadolžil? Kdo je imel korist od tega? In seveda kot posledica tega: Kdo bo vračal? Ta vprašanja je treba razčistiti v mnogih pogledih: razviti nerazviti, imetniki surovin — izdelovalci končnih proizvodov, industrija - kmetijstvo-turizem-trgovina, gospodarstvo-negospodarstvo, TOZD A—TOZD B ... Seveda tu ne gre samo za vprašanje deviz, temveč za veliko širši problem, kateremu po novem rečemo: breme gospodarske stabilizacije. Prav sedaj ob pripravi planskih dokumentov za naslednje leto pa se dogaja nekaj zelo pomembnega: sprejemajo se odločitve o porazdelitvi tega bremena. Štejejo se luknje, do katerih bomo morali zategniti pasove.

Delavci v združenem delu predvsem z zanimanjem spremljamo odločitve o tem, kako in koliko (če) se bo zmanjšala skupna in splošna poraba. Pri tem pa moramo seveda ves čas biti tvorni in odgovorni, da ne bi s trmastim kljubovanjem izvajalcem v družbenih dejavnostih naleteli na bumerang, ki bi se nam utegnil maščevati. Pri izvajalcih svobodne menjave so že v pripravi stabilizacijski programi, katerih cilj je povsem logičen: prilagoditi (skrčiti?) njihovo dejavnost in s tem stroške do razpoložljivih možnosti (sredstev). To pa je lahko zelo nevarno za nadaljnji razvoj naše družbe, saj ima lahko bolj

dolgoročne posledice, kot so sedanji (upajmo, da le nekajletni) vitki pasovi.

Vejo, na kateri sedimo, bi si žagali, če bi celo zmanjševali kakovost izobraževanja, namesto da bi skušali ujeti ekspresni vlak svetovne znanosti in tehnologije, ki je že skoraj odbrzel mimo nas. In kako naj bo navdušen sprevodnik mladine — visoko izobraženi učitelj na srednji šoli, čigar mesečni osebni dohodek znaša po merilih izobraževalne skupnosti 17600 din?

Dosti na boljšem niso tudi delavci v zdravstvu: Je mar realno pričakovati, da bodo zdravniki z velikim navdušenjem in prijaznostjo sprejemali še večje število bolnikov v rednem delovnem času, ali pa si bodo mislili: za ta denar pač dovolj naredim in bodo rajši iskali dodatne možnosti zaslužka, da si omogočijo vsaj približno tak standard, ki jim glede na njihovo strokovnost in izobrazbo gre? Podobne težave imajo tudi druge družbene dejavnosti. Predvsem pa je skupno pri vseh to, da delavci v združenem delu že naslednji mesec po tem, ko so uspeli znižati prispevno stopnjo iz OD, to lahko občutijo v svojem žepu. Če za kulturo ne bo dovolj denarja iz prispevkov, bodo pač vstopnice za kulturne prireditve dražje. Tako bo Cankarjev dom na pol prazen ali pa napolnjen z elito ... Participacijo za zdravstvene storitve že poznamo, kmalu bo morda tudi že za redno šolanje mladine ... Če prispevki (vseh) delavcev ne bodo zadostovali za potrebe otroškega vrta, bodo pač toliko več plačevali tisti, ki majhne otroke imajo ... Preprosta logika, hladna logika ...

Iz vreče pač ni mogoče vzeti več, kot je v njej. Lahko pa je pri razdelitvi njene vsebine več ali manj — SOLIDARNOSTI. Zmanjševanje prispevkov in povečanje participacije je gotovo korak v nasprotno smer. Zavedamo se, da prevelika solidarnost na gospodarskem področju ni zdrava, ker ruši ekonomske zakonitosti. Toda na področju družbenih dejavnosti je zmanjševanje solidarnosti spodkopavanje socializma. Če bo v otroškem varstvu, izobraževanju, zdravstvu, zaposlovanju, socialnem varstvu, kulturi načelo "Vsi za enega — eden za vse" zamenjalo reklo "Pomagaj si sam", potem ... potem bomo šli pa res po gobe.

Anton Tomažič

Prave ljudi na prava mesta

Pred nami so pomembne organizacijske in kadrovske priprave na volilno programske seje v zvezi komunistov, v zvezi sindikatov, v zvezi socialistične mladine in volitve v samoupravne organe.

Zato je v septembru in oktobru glavna naloga, ki naj bi bila zaključena z verifikacijo na zborih delavcev do konca oktobra 1983, evidentiranje možnih kandidatov za delo v družbenopolitičnih organizacijah in organih upravljanja v TOZD in DS, DO in SOZD. Javno izobešene in potrjene liste evidentiranih možnih kandidatov, ki bodo izbrani na sejah in sindikalnih skupin v vseh TOZD in DS, so osnova za kandidiranje v naslednji fazi priprav na volitve.

Kandidiranje kot nadaljnja faza volilnih opravil bo potekalo za zvezo komunistov v obdobju do konca novembra 1983 oziroma do izvedbe programske volilnih sej, ki morajo biti zaključene do konca tega leta oziroma najkasneje do 15. januarja 1984.

Kandidiranje v zvezi sindikatov bo potekalo po zaključnem postopku evidentiranja v novembru in decembru 1983 ter januarju 1984. Občni zbori sindikata morajo biti izvedeni v skladu s statutom zveze sindikatov Slovenije do konca januarja 1984. leta, do konca marca pa mora biti izvedena programska volilna seja konference osnovnih organizacij sindikata.

Po statutu ZSS je na zborih potrebno oceniti zlasti delo v dveletnem obdobju. Posebej se je potrebno dotakniti ocene usposobljenosti OOS, ali lahko kot celota uresničuje svoje naloge. Obenem moramo oceniti stopnjo razvoja družbenoekonomskih odnosov ter uspešnosti gospodarjenja, oceniti delovanje sindikalnih skupin, delovanje delegatskega sistema, vodenje socialne politike in zagotavljanje družbenega standarda.

Ocena, ki mora biti pismeno pripravljena vnaprej, mora torej biti celovita slika usposobljenosti OOS za aktivno uresničevanje njene vloge in nalog v samoupravnem združenem delu in političnem sistemu.

Volitve so izvedene po volilnem postopku, vodi jih volilna komisija. Volitvam je potrebno posvetiti vso pozornost, da bodo potekale nemoteno.

Voli se:

1. Izvršni odbor (število članov je odvisno od števila sindikalnih skupin). Vsaka OOS mora število članov izvršnega odbora uskladiti tudi s potrebami in načinom kolektivnega dela in odgovornosti.

Izmed članov izvršnega odbora OOS se v nadaljevanju poda predlog za predsednika, podpredsednika, sekretarja in blagajnika, nato se jih voli (lahko javno).

Komisije se lahko potrdi na prvi ustanovni seji izvršnega odbora OOS s tem, da se formira:

- komisijo za družbeno-ekonomske odnose in samoupravljanje,
- komisijo za organizacijsko kadrovska vprašanja in idejnopolitično usposabljanje,
- Komisijo za socialna vprašanja in družbeni standard,
- komisijo za kulturo,
- komisijo za šport in rekreacijo.

2. Nadzorni odbor

3. Delegate v konferenco OOS

4. Deletata v koordinacijski odbor SOZD ZPS

5. Delegata v krajevno konferenco SZDL KS Litostroj

6. Delegata v izdajateljski svet časopisa SOZD ZPS

7. Delegata v izdajateljski svet za informiranje v TZ Litostroj

Ob kadrovskih pripravah in oblikovanju novih vodstev OOS je potrebno podoben postopek izpeljati tudi za vodstva OO ZSMS tam, kjer bodo v prihodnjem letu volitve. Prav tako je potrebno ustrezne članke usmeriti in pripraviti za delo v konferenci ZSMS v Litostroju, ki bo imela v prihodnjem letu, predvidoma v maju, programska volilna seja.

Vse priprave pred občnimi zbori OOS, programska volilnimi sejami OO ZSMS in postopki volilnih opravil morajo biti opravljeni skupaj z vsemi odgovornimi subjektivnimi silami v TOZD in DS. Pri izbiri kandidatov in oblikovanju kandidatnih list se mora socialna kakor tudi starostna struktura odražati v sestavi predlaganih novih vodstev DPO in samoupravnih organov. Prav tako je potrebno čimvečje vključevanje žensk v družbenopolitično in samoupravno delo.

Vzporedno s kadrovskimi pripravami na nova vodstva DPO je potrebno zaradi enakomerne razporeditve nalog v posameznih organih, ustrezne usmeritve kadrov z ozirom na sposobnosti in želje, ustrezne socialne, starostne strukture in udeležbe žensk ter ustrezno vodene in usklajene kadrovske politike, usmerjati tudi nove kadre v vse organe upravljanja v TOZD in DS DO in SOZD, saj bodo v mesecu marcu 1984 volitve v omenjene organe (11. marca 1984 poteče 2-letni mandat).

Kandidiranje za posamezne organe pa se bo pričelo s sprejetjem sklepa delavskega sveta delovne organizacije o razpisu tajnih volitev v vse organe upravljanja.

1. Volijo se naslednji organi delovne organizacije:

- delegacija v delavski svet SOZD ZPS
- delegat v odbor samoupravne delavske kontrole SOZD ZPS
- delegat v svet TOZD Izobraževalni center — zbor uporabnikov,
- delegat v II. enoto SISEOT,
- delegate skupščine interne banke SOZD ZPS.

2. Tozdi in delovni skupnosti volijo:

- delegate v delovni svet delovne organizacije,
- delegate v koordinacijski odbor samoupravne delavske kontrole delovne organizacije,
- delegate v svet uporabnikov storitev TOZD IRRP,
- delegate v notranjo arbitražo delovne organizacije,
- delegate v II. enoto SISEOT.

3. V tozdi in delovnih skupnostih se voli:

- delavski svet TOZD oziroma DS,
- odbor samoupravne delavske kontrole,
- disciplinsko komisijo.

4. Ob vseh omenjenih organih, ki se volijo tajno, pa je potrebno pripraviti ustrezne kandidate za imenovanje v:

- upravni odbor,
- koordinacijski komite za LO in DS,
- komisije pri delavskem svetu delovne organizacije,
- za štipendiranje,
- za stanovanjska vprašanja,
- za inovacije in tehnične izboljšave,
- za pohvale in odlikovanja,
- skupni organ delovne organizacije,
- finančni odbor,
- uredniški odbor časopisa Litostroj,
- komisijo za pripravo letnega in srednjeročnega plana.

5. Prav tako je potrebno pripraviti člane ustreznih komisij pri delavskih svetih TOZD in DS,

— člane izvršilnih organov pri delavskih svetih TOZD in DS.

Pred nami je torej naloga, ki jo moramo izvesti v skladu s predlaganimi termini tako, da ne bomo zašli v časovno stisko, obenem pa zanemarili organizacijske priprave ter slabo uveljavili kadrovska merila in kriterije. Prav tako je pomembno, da takoj po zaključku kadrovskih postopkov in volitev dopolnimo kadrovske evidenco posameznih članov v organih, da bomo lahko takoj spremljali aktivnosti posameznikov, obenem pa preprečili prekomerno kopičenje funkcij na posameznikih in obratno — spretno izmikanje nekaterih pri prevzemanju posameznih zadolžitvev.

M. Sigulin

Nekaj praznih klopi v jedilnici tozda PUM še čaka na zbirajoče se jubilate

Praznovali smo

V petek, 2. septembra, je bilo v naši delovni organizaciji več manjših slovesnosti, na katerih so jubilarom, ki praznujejo 10, 15, 20, 25 in 30-letnico dela v tovarni, podelili priznanja in nagrade. Praznovanja so potekala v prijetnem vzdušju, jubilarji so obujali spomine na minula leta v Litostroju, najstarejši pa so se spominjali celo prvih, težkih dni tovarne, ki so bili polni delovnega poleta in uspehov. Ta praznovanja, čeprav skromna, zato pa prisrčna, so predvsem znak pozornosti do naših sodelavcev in zahvala za njihovo dolgoletno in prizadevno delo v naši delovni organizaciji.

Osrednjo proslavo so pripravili mladinci v petek zvečer v TVN. Obletnico so počastili tudi naši kolesarji s pravim športnim podvigom — po Sloveniji so prekolesarili kar 1000 kilometrov.

V tozdu KSS ni manjkalo pijače, sendvičev in cvetja. Poleg teh neobhodnih pripomočkov je bilo na pretek tudi dobre volje, čeprav so se jubilarji na začetku slavlja bolj resno držali

Tekst: Mojca Malovrh, foto: E. L.

Kramljanje z jubilanti

36. obletnico naše delovne organizacije smo delavci tozda PZO proslavili na razširjeni slavnostni seji delavskega sveta. Uvodoma je predsednik delavskega sveta Rade Vunjak orisal pomembnost jubileja, direktor temeljne organizacije pa je povezal preteklo obdobje s sedanjostjo, težavami, stabilizacijskimi ukrepi in dolžnostjo, da mi, delavci Litostroja, dosežemo kar največ na področju dohodkovnih odnosov, delovne discipline ter kvalitete in kvantitete proizvodov.

Delavci si želimo v letu 1984 novih kvalit. Kakšne pa so te? Nič drugačne, kot bi morale biti pri normalnem in poštenem delu. Predvsem se moramo zavedati, da premalo izkoriščamo delovni čas. Potrebno je več dela ter več medsebojnega povezovanja in sodelovanja.

Znano nam je, da se osebni dohodki in materialni stroški družbenih in državnih služb ter dejavnosti pokrivajo iz dohodka združenega dela. V prihodnjem letu bomo morali, prav tako kot smo doslej, stoodstotno plačevali vse dajatve in prispevke. Če se ne bomo ustrezno organizirali in akcijsko pripravili, se bomo kaj lahko znašli v nezavidljivem položaju. Nujna bi bila diferenciacija potreb, njihovega zadovoljevanja, prav tako pa tudi ocena dejavnosti in dela služb, ki se ukvarjajo z zadovoljevanjem teh potreb. Delavce je treba na vseh področjih in nivojih ustrezno plačevati, predvsem pa

jih stimulirati k čim boljšemu delu. Kdor želi prejemati osebni dohodek, ga mora tudi zaslužiti s poštenim in resnim delom.

Predsednik delavskega sveta je v nadaljevanju slavnostne seje spodbudil jubilate, da so spregovorili o svojih začetkih v Litostroju.

Takole so pripovedovali:

Rado Kocjančič: Bil sem kovač, potem ključavničar, danes pa sem tehnolog. Usposabljanje za poklic je bilo včasih drugačno, kot je danes. Manjka nam lastnih meril za usposabljanje oziroma za priznavanje z delom pridobljenih delovnih zmožnosti, kar je bilo včasih enostavneje urejeno.

Slavljenici tozda Obdelava so se družno nasmejani ozrlji proti objektivu fotoaparata, da bi jih slika še dolgo spominjala na prijetno praznovanje

varilcev in drugih kadrov, ki jih primanjkuje. Za takšne poklice je potrebno mlade še posebej motivirati.

Star sem že, veliko sem pregaral in si želim v pokoj. Mislim moramo tudi na to, od česa bodo živeli upokojeanci in njihove družine. Potrebna je sprememba naše zavesti in delovnih navad. Če si želimo zagotoviti boljši jutri, moramo ustvarjati čimvečji dohodek.

Vinko Vidovič: V letih 1953/54 smo pričeli delati prve turbine in žerjave za izvoz v Indijo. Delali smo po cele dneve, po dvanajst ur in več, tako da smo komajda imeli čas za spanje. Seveda pa se mi je, mlademu človeku, kot sem bil, včasih pripetilo, da sem večer raztegnil predaleč v noč. Tako sem bil naslednje jutro zelo utrujen in prepotreben spanca. Zlezel sem pod zabojo, ki je stal v bližini mojega delovnega mesta, in zaspal. Delovodja me je iskal, poskušal izvedeti od sodelavcev, kje se skrivam.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Pohodna brigada »Franc Leskošek Luka«

Konferenca ZSM je tudi letos 3. in 4. septembra, ob jubileju delovne organizacije, organizirala tradicionalni pohod pohodne brigade »Franc Leskošek-Luka. Pot je bila dolga približno deset kilometrov — od Dolenjskih toplic do Kočevskega Roga oziroma Baze 20. Poleg mladincev Litostroja so se pohoda udeležili tudi mladinci iz sozda REIK »Kolubara« iz Lazarevca, mladinci iz »Aero-Celuloze« iz Medvoda ter vojaki vojašnice »Boris Kidrič« iz Šentvida. Z omenjenimi organizacijami litostrojska mladinska organizacija tesno sodeluje, ob tej priložnosti pa so bili tudi naši gostje. Komandant pohodne brigade je bil Dušan Jovanović, predsednik konference ZSM Litostroj. Prvi dan pohoda v soboto zjutraj smo pripotovali v Dolenjske Toplice, kjer smo se namestili v tabor, katerega so dan poprej postavili litostrojski taborniki. Potem smo se odpravili na pot do Baze 20. Tu so nas seznanili z zgodovino in znamenitostmi Kočevskega Roga, posebej pa s pomenom in vlogo Baze 20 v NOB. Ogledali smo si tudi vse barake, ki so bile dostopne, a Bazi 20 smo se zadržali nekaj časa, potem smo se pripravili za odhod v Dolenjske Toplice. Na poti tja nas je spremljalo slabo vreme, saj je neprestano deževalo. Slabo vreme je onemogočilo, da bi zvečer ob tabornem ognju organizirali priložnostni razvedrilni program. Kljub temu smo ostali nekaj časa ob tabornem ognju. V nedeljo zjutraj smo najprej pospravili tabor, nato pa odpotovali do Kostanjevice na Krki. V Kostanjevici smo se ustavili, si ogledali Formo vivo in galerijo Božidarja Jakca. Po kosilu smo odpotovali v Ljubljano. Čeprav so vremenske razmere onemogočile izvedbo programa v celoti, so bili vseeno vsi zadovoljni. Posebej je treba pohvaliti tabornike, ki so nam nesebično pomagali pri izvedbi in organizaciji pohoda. Tudi v prihodnje bomo organizirali take pohode, saj predstavljajo enega od priljubljenih načinov obujanja revolucionarnih tradicij in krepijo tovarištvo in bratstvo med mladimi.

D. Jovanović

Prizor iz monodrame, ki nam jo je predstavil Ahmed Mešić iz tozda TVN

škega ansambla iz vojašnice Boris Kidrič. Le nečesa je manjkalo: nežnega spola za ples. Lahko rečem, da so dekleta zamudile lepo zabavo. Sicer so se pa fantje znašli in so plesali kar med sabo.

Naj se na tem mestu zahvalim vsem nastopajočim, ki so pomagali, da je prireditev enkratno uspeša.

Marjana Djulinac

ŠPORTNA TEKMOVANJA OB 36. OBLETNICI DO LITOSTROJ

Tudi letos smo ob obletnici delovne organizacije organizirali športna tekmovanja. Predvidevali smo, da bodo tekmovanja potekala v osmih panogah, toda na žalost nam jih je uspelo organizirati le v treh: v nogometu, kegljanju ter v šahu. Najbolj množično je bilo tekmovanje v malem nogometu, saj se je prijavilo kar 16 ekip. Nekatere ekipe zaslužijo izredno pohvalo, saj so igrale tudi v najbolj deževnem vremenu.

Letos je prvo mesto dosegla ekipa tozda PZO, ki je dobila prehodni pokal ter pokal v trajno last. Drugo mesto je zasedla ekipa tozda PUM, tretje mesto pa ekipa tozda OB (orodjarna). Za najboljšega vratarja je bil izbran Zdravko PONGRAC iz tozda PPO, najboljši strelec v finalnih bojih pa je bil Milan ĐUMIĆ iz tozda OB.

Tekmovanje v kegljanju je potekalo na igrišču Ilirija. Tekmovalo je 6 ekip. Določeno je bilo 20 metov — 10 v polno, 10 v čiščenje. Prvo mesto je zasedla ekipa tozda OB, drugo mesto ekipa tozda PZO, tretje mesto pa ekipa tozda PUM. Najboljši posameznik z 92 podrtimi keglji je bil Milan DJULINAC iz TOZD OB.

Tekmovanje v šahu je bilo v jedilnici tozda PPO. Veliko zaslug za uspešno tekmovanje pripada tovarišu Ludviku Gorjancu. Prvo mesto je zasedla ekipa tozda MONT, drugo mesto ekipa tozda PPO, tretje mesto pa ekipa tozda IRRP. Najboljši posameznik je bil Albin DULMIN iz tozda MONT.

V vseh panogah so najboljši posamezniki prejeli kolajne, najboljše ekipe pa pokale v trajno last.

Vsa športna tekmovanja so v celoti uspela, vendar bi želeli, da se tekmovanja razširijo tudi na druge panoge.

Milan Djulinac

Kulturna prireditev ob obletnici delovne organizacije

Naša delovna organizacija letos praznuje 36. obletnico svojega obstoja. To je visok jubilej, na katerega smo vsi ponosni, še posebej pa mladit. Da bi obletnico proslavili čim bolj veselo in družabno, se je konferenca ZSM TZ Litostroj odločila, da organizira kulturno prireditev, na kateri bi sodelovali mladi ustvarjalci na kulturnem področju, katerih v naši DO ni malo.

Tako smo se zbrali 2. septembra ob 19. uri v jedilnici tozda TVN. Čeprav je bila prireditev proti večeru, in to še v petek, je bila jedilnica nabito polna. Med povabljenimi so bili prisotni: generalni direktor naše DO tovariš Jančigaj, dipl. ing., mladinci in mladinke iz

sozda REIK »KOLUBARA« iz Lazarevca in pa vojaki iz vojašnice Boris Kidrič iz Šentvida. Z mladimi iz Kolubare smo šele pričeli tesneje sodelovati, z vojaki vojašnice Boris Kidrič pa je sodelovanje že zelo utečeno. Upamo, da bomo stike razvijali še naprej.

Kulturna prireditev se je pričela s slavnostnim govorom, ki ga je pripravil predsednik konference ZSM TZ Litostroj Dušan Jovanović, za predstavitev vseh nastopajočih pa je poskrbela mladinka iz tozda Nabava Melita Trbovšek.

Za uvod se nam je predstavil vojaški ansambel vojašnice Boris Kidrič, ki je spremljal tudi dva amaterska pevca iz naše delovne organizacije — to sta bila Farko Selimović, iz tozda TVN in Vlatko Stanjko iz tozda PUM. Recitatorja sta bila Dragan Abazov (voj. B. Kidrič), ki je recitiral dve svoji pesmi v makedonščini, in Milan Djulinac (TOZD OB), ki je recitiral pesem Srečka Mikca iz tozda TVN. V program so vključili tudi monodramo. Predstavil nam jo je Ahmed Mešić iz tozda TVN. Na kitaro sta igrala in obenem tudi pela Emir Čekić (TOZD OB) in Zlatko Burdžević (TOZD PPO), za veselo razpoloženje pa so poskrbeli vojaki vojašnice Boris Kidrič s skečem. Ob prireditvi smo odprli tudi razstavo slik in karikatur. Enega izmed amaterskih slikarjev smo tudi predstavili vsem prisotnim, to je bil vojak Čirić, svoja dela pa sta razstavljala tudi Duško Gončin (TOZD TVN) in Ilija Jankovljević (DS SSP).

V program smo vključili tudi saljivo tekmovanje. Tekmovalci — prostovoljci so odgovarjali na dve vprašanji, ki pa sta bili tako težki, da so se vsi »potili«. Ker je bil rezultat neodločen, sta si ekipi razdelili nagrado, ki pa je bila: močan aplavz publike.

Na koncu smo objavili tudi rezultate športnih tekmovanj, ki so potekala od 22. avgusta pa do 2. septembra, ko je bilo finalno tekmovanje v malem nogometu. Nagrade je podelil predsednik Konference ZSM TZ Litostroj Dušan Jovanović. S to podelitvijo je bil tudi končan uradni del kulturne prireditve, v nadaljevanju pa smo se zavrtili ob prijetni glasbi voja-

Kramljanje z jubilanti

(Nadaljevanje z 2. strani)

na koncu pa je obupal. Ko sem se čez nekaj ur zbudil, sem zlezal izpod zaboja, in pričel z delom. Kmalu je prišel delovodja in hotel na vsak način izvedeti, kje sem se skrival. Za tak prekršek je bila predvidena disciplinska komisija, on pa mi je obljubil, da me ne bo prijavil, če mu povem po pravici, kje sem bil. Seveda sem mu povedal, potem pa sem se še bolj zagnano lotil dela, da bi čim hitreje nadoknadil prespano.

Zabeležila sem le nekatere izjave prisotnih, saj je bilo vseh spominov, dogodivščin in prigod toliko, da bi napolnile celoten časopis ali pa še več.

Slavnostna seja s podelitvijo nagrad in priznanj ni pomenila samo prijetnega srečanja ob kozarcu vina in prigrizku, temveč zavezo vseh za realizacijo novih nalog, spremembo zavesti, večjo odgovornost slehernega delavca in realizacijo skupno dogovorjenih ciljev.

Š. Slakan

Dušan Jovanović

Program je povezovala Melita Trbovšek, za dobro razpoloženje pa je poskrbel ansambel iz vojašnice Boris Kidrič (Vse foto: Josip Šerbetar)

Vojak Dragan Abazov je recitiral pesmi v makedonščini

OBISK MLADINCEV IZ SOZDA REIK »KOLUBARA«

Sodelovanje med mladinskima organizacijama SOZD REIK »Kolubara« Lazarevac in Titovi zavodi Litostroj je plodno. Ob dnevu Titovih zavodov Litostroj je konferenca ZSM povabila na obisk mladinsko delegacijo iz »Kolubare«. Skupina osmih mladink in mladincev si je prvi dan, to je 2. septembra, ogledala tovarno in se seznanila s proizvodnim programom Litostroja in njegovo tehnologijo. Zatem smo pripravili razgovor s predstavniki družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Mlade iz »Kolubare« smo seznanili s poslovanjem naše delovne organizacije in prizadevanji v uresničevanju gospodarske stabilizacije. Seznanili smo jih tudi z delovanjem družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Posebno pozornost smo posvetili delovanju mladit. V popoldanskem urah so si ogledali finalno tekmo v malem nogometu »Litostroj '83'. Zvečer so se udeležili kulturne prireditve, katero so pripravili mladi Litostroja in vojaki vojašnice »Boris Kidrič« iz Šentvida. V soboto, 3. septembra, so se gostje skupaj z mladinci Litostroja, Aero-Celuloze in vojaki vojašnice »Boris Kidrič« odpravili na tradicionalni pohod pohodne enote »Franc Leskošek-Luka« v Dolenjske Toplice, Kočevski Rog, Bazo 20 in Kostanjevico na Krki. V nedeljo zvečer smo se poslovili in jim zaželeli srečno pot, z upanjem, da se bo naše sodelovanje razširilo in nadaljevalo v korist obeh mladinskih organizacij.

INFORMACIJA O TEHNIČNEM SODELOVANJU JUGOSLOVANSKIH PROIZVAJALCEV JEDRSKE OPREME

Usklajeno sodelovanje

Na pobudo "Energoinvesta" iz Sarajeva in "Jugoturbine" iz Karlova je bil 3. marca 1983 v tovarni termoaparatur Energoinvest na Stupu prvi sestanek, na katerega so bili povabljeni predstavniki vseh jugoslovanskih podjetij, ki so udeleženi pri proizvodnji jedske opreme za domačega ali tujega naročnika.

Sodelovali so tudi litostrojski strokovnjaki. Sestanka v Sarajevu so se udeležili predstavniki naslednjih delovnih organizacij:

— "Đuro Đaković" — Slavonski Brod
— "Jugoturbina" — Karlovac
— "Litostroj" — Ljubljana
— "MIN" — Niš
— "Prva Iskra" — Barič
in gostitelj prvega sestanka "Energoinvest" — Sarajevo.

Osnovni namen sodelovanja je bil določen v predlogu sporazuma o tehničnem sodelovanju proizvajalcev jedske opreme, v katerem je predlagano naslednje:

1.) Usklajevanje aktivnosti, z osnovnim namenom, da se pri proizvodnji jedske opreme uvozne materiale, podsklope in druge komponente nadomesti z domačimi. Pri tem je posebnega pomena usklajevanje nastopa pri izbiri proizvajalca, ki ima najboljše pogoje, da ugotovi zahteve kupca glede kvalitete.

2.) Usmerjanje aktivnosti pri skupnem nastopu do istega ali drugega kupca ali proizvajalca materiala. Pri tem je v skupnem interesu predhodno usklajevanje med posameznimi udeleženci, da se tako izognemo morebitnim škodljivim posledicam, ki bi negativno vplivale na realizacijo pogodbe.

Potrebno je določiti skupne potrebe po enakih ali podobnih mate-

rialih in jih nabaviti prvenstveno pri domačih proizvajalcih.

3.) Sodelovanje s kupcem pri usklajevanju tehničnih pogojev. Namen tega je, da se po potrebi uskladijo tehnični pogoji in preizkusi, ki so nujni za dokazilo kvalitete. Pri tem moramo omogočiti medsebojno izmenjavo, tako da isto problematiko ne raziskuje več delovnih organizacij, temveč, da ugotovitve ene koristijo vsem zainteresiranim proizvajalcem jedske opreme.

4.) Pri manjših naročilih istega materiala, katerega potrebuje več proizvajalcev, je potrebno združiti vse materialne potrebe in s tem preprečiti stroške za ateste, ki so včasih veliko dražji od vrednosti samega materiala.

Dosedanji organizatorji sestankov so bile naslednje delovne organizacije:

"Energoinvest" — tovarna termoaparatur — Stup — Sarajevo (3.3. 1983)
"Prva Iskra" — Barič (24.3.1983)
"Đuro Đaković" — Slavonski Brod (19.5.1983)
"Jugoturbina" — Karlovac (29.6. 1983)
TZ "Litostroj" — Ljubljana (8.9. 1983)
Naslednji organizator je "MIN" — Niš, tovarna črpalk Jastrebac. Sestanek bo 27. 10. 1983.

Na dosedanjih sestankih je bila obravnavana naslednja problematika:

— predlog sporazuma o tehničnem sodelovanju proizvajalcev jedske opreme,
— dodatni materiali,
— osnovni materiali,
— površinska zaščita,
— izmenjava atestov in drugih usklajenih tehničnih pogojev in raziskav, aktualnih v sedanjem času glede na obstoječa naročila.

Izdelan je bil celoten pregled do sedaj usklajenih tehničnih pogojev s kupci jedske opreme, izbrane pa so bile tudi strokovne skupine s poenim predstavnikom iz vsake delovne organizacije za področja dodatnih materialov in površinske zaščite.

Strokovna skupina za dodatne materiale je na osnovi ankete, ki jo je izvedel "Energoinvest" ugotovila vse potrebe po dodatnih materialih. Obiskati bo treba vse domače proizvajalce elektrod ter jih seznaniti s potrebami našega gospodarstva glede jedskega programa v Jugoslaviji. Strokovna skupina se je 1. septembra 1983 sestala v Litostroju, naslednji dan pa je obiskala Železarno Jesenice in predstavila namen te akcije. Na podoben način bodo delovale tudi strokovne skupine za osnovne materiale in površinsko zaščito.

Z navdušenjem zaključujemo, da smo še pred podpisom samoupravnega sporazuma izmenjali določeno tehnično dokumentacijo in tako razjasnili marsikateri problem. Menimo, da v teh težkih gospodarskih razmerah prispevamo k stabilizaciji, saj bomo prihranili veliko dragocenih deviz, ki bi jih sicer porabili za nakup uvoženega materiala, katerega proizvajamo doma.

Josip Kesic

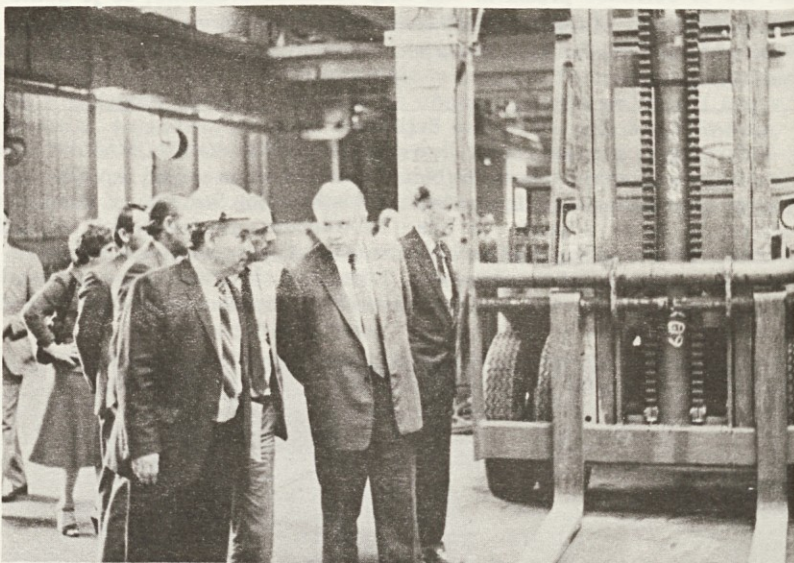
Obiskali so nas

V torek, 6. septembra popoldne, je našo delovno organizacijo obiskala skupina gimnazijcev iz Friderikshavna na Danskem. Na nekajdnevni obisk v Slovenijo so pripotovali preko turistične organizacije Kompas iz Ljubljane. Ogledali so si turistične zanimivosti Ljubljane in Slovenije, želeli pa so videti tudi Litostroj. Naša delovna organizacija namreč že vrsto let sodeluje s tovarno motorjev MAN — B & W ALPHA DIESEL iz Friderikshavna (s katero je v licenčnem in kooperacijskem odnosu). Danske študente so v Litostroju sprejeli predstavniki sindikata, mladine in samoupravnih organov delovne organizacije.

Najprej so si ogledali del proizvodnje, še posebej proizvodnjo dizelskih motorjev, potem pa je sledil prijeten razgovor ob vprašanjih, ki so jih študentje postavljali našim predstavnikom. Predvsem jih je zanimala proizvodnja ladijskih dizel motorjev, ki jih v Litostroju proizvajamo po danski licenci. Spraševali so tudi po organizaciji in pogojih dela, zaposlovanju in organiziranju mladih ter neposrednem vplivu delavcev na najpomembnejše samoupravne odločitve. Iz vprašanj smo razbrali, da le deloma poznajo razmere v naši družbeni ureditvi in samoupravljanje, saj so bili presenečeni nad možnostmi, ki so pri nas zagotovljene slehernemu delavcu.

Ob zaključku so se študentje zahvalili za gostoljubnost, ki so jo v dveh urah obiska doživeli v Litostroju, in nam zaželeli veliko uspehov pri delu in samoupravljanju.

K. G.

Na obisku v Litostroju se je mudila delegacija ministrstva za obdelovalne stroje ZSSR, ki jo je vodil minister Boris Balmont. Namen obiska sovjetske delegacije je bil spoznati Litostroj, predvsem pa seznanitev s proizvodnjo preoblikovalne opreme, katero Litostroj že več let izvažava v Sovjetsko zvezo. V razgovorih o bodočem sodelovanju je bilo izraženo zanimanje za nadaljevanje dobav preoblikovalne opreme in izdelavo komponent za težke obdelovalne centre z numeričnim krmiljenjem.

Kirkuk - Irak

Pogodba za tri črpalne postaje v Kirkuku je bila podpisana v februarju 1981. leta. Ker pa so se gradbena dela zaradi težav s terenom (potrebno je bilo dodatno utrjevanje) in nabavo materiala (cement, železo) zavlekla, se je montaža naše opreme začela šele v februarju tega leta, torej dve leti po podpisu pogodbe s kupcem.

Gradbišče Kirkuk je na severu Iraka, oddaljeno od Bagdada okrog 280 km. Sestavljajo ga montažne hišice — kontejnerji, pisarniški prostori in restavracija s klubskimi prostori. V naselju je največ Indijcev, ki opravljajo gradbeno dela, nosilec posla pa je Poduzeće "Ivan Milutinović" — PIM. Vodja naše montažne ekipe tov. Selan je sicer odpotoval v Kirkuk že takoj po novem letu, da bi uredil vse formalnosti (nastanitev naših monterjev, prehrana, prevoz za črpalne postaje ipd.). Do maja letos so bili na terenu samo štirje, nato pa se jim je pridružilo še šest naših predstavnikov. Do sedaj so končali montažo zapornic, rešetk, dveh žerjavov in vitla v črpalni postaji SS-I.

Poudariti moramo, da delo poteka pod zelo težkimi pogoji. Že lokacija gradbišča Kirkuk je takšna, da so vojni nevarnosti, ki je v Iraku, še bolj izpostavljeni, saj je gradbišče na meji s Kurdi in ni zaščiteno z vojaško stražo, tako kot druga gradbišča.

Zaradi vojnega stanja je oskrba gradbišča s hrano in pijačo slaba in neakovostna. Tudi organizacija gradbišča ni takšna, kot smo jo sicer vajeni na drugih gradbiščih, tako da se mora naš vodja montaže poleg ostalih težav spoprijemati še z reševanjem problemov carinjenja naše opreme, izstavljanjem situacijskih poročil in faktur, reševanjem problema prevozov z gradbišča do črpalnih postaj ipd., kar bi sicer moral urediti nosilec posla.

Dodatne težave pa bodo nastopile sedaj, saj investitor še vedno ni nakazal denarja in tako ne moremo nadaljevati proizvodnje opreme (nepokrit uvoz), zato bo naša ekipa verjetno morala prekiniti dela na terenu in se vrniti.

Na koncu naj še napišemo, da je investitor in nosilec posla PIM zadovoljen z našo ekipo, ki kljub vsem naštetim težavam kvalitetno opravlja svoje delo na terenu.

Darka Lesjak

Črpalna postaja KIRKUK SS-I z glavnim dovodnim kanalom

Kako ste seznanjeni

Kako bomo tvorno sodelovali v družbenem dogajanju, ni odvisno le od vsakega posameznika, od njegove volje, želja in sposobnosti. Tisti, ki želi posegati v družbeno dogajanje, ga spreminjati ali prilagajati svojim ali širšim interesom, mora posedovati moč. Seveda mora biti to dejanska in ne le formalna moč. Za to dejansko posedovanje moči pa je potrebno poznavanje posamezne problematike kot tudi celotne zapletene stvarnosti. Problem, ki ga s tem načenjamo, t.j. informiranost in informiranje posameznika, bi bil lahko kar se tiče tehnološke stopnje razvoja, s katero je omogočeno hitro in učinkovito posredovanje informacij, kaj lahko postavljen ob stran. Vendar pa ni tako. Visoko razvita informacijska sredstva in njihova razprostranjenost so pogosto podvržena zavestni ali pa manj zavestni manipulaciji tistih, ki imajo informacije na razpolago. Selekciranje in filtriranje informacij, ki naj bi dosegle širšo javnost kot tudi pretirano poudarjanje manj pomembnih zadev ali pa preveč zapleteno in nepotrebno "strokovno" obravnavanje jasnih zadev, vse to so lahko premeteni načini, s katerimi se pod krinko obveščanja skriva zavajanje ali odvrčanje javnosti od najpomembnejših problemov. Tudi pretirano bombardiranje z informacijami ne doseže željenega učinka, saj kaj lahko pri človeku vzbudi občutek nemoči ter ga pasivizira, lahko pa mu tudi daje občutek informiranosti ob kupih neprebranega papirja.

Naj se počasi približam smotru tega sestavka. Naš informativni center, ki se vas že vrsto let trudi čimbolje obveščati o dogajanju v Litostroju, je pripravil in namerava v kratkem izvesti anketo. Z njo želimo ugotoviti, kakšna je seznanjenost litostrojskih delavcev z dogajanjem v naši delovni organizaciji, kako ste z obstoječimi načini obveščanja zadovoljni, ali zadostujejo, kakšne so vaše pripombe in predlogi, s katerimi bi ga izboljšali.

Do sedaj smo le redkokdaj, v pogovoru in še redkeje preko pisem, izvedeli za mnenje in kritike posameznikov, ki pa nikakor ne morejo predstavljati mnenja celote. To pa bo prva sistematizirana in urejena povratna informacija, s pomočjo katere bomo lahko ugotovili, v kolikšni meri s svojim

delom in načinom dela izpolnjujemo vaše zahteve in potrebe. Vaše kritične pripombe in predlogi pa nas bodo opozorili na napake in nam pomagali pri nadaljnjem delu.

Anketa ne bo ugotavljala dejanske informiranosti, ampak mnenja posameznih slučajno izbranih posameznikov o informativni dejavnosti v naši delovni organizaciji in nasploh o zadostni ali nezadostni informiranosti posameznika. Celotna anketa obsega 6 strani in ima 23 vprašanj. Vsa vprašanja razen zadnjega, v katerem sprašujemo za predloge in pripombe, so zaprta (nanje se odgovarja tako, da se obkroži ustrezen odgovor).

Na anketo bo odgovarjalo 7,5% slučajno izbranih delavcev Litostroja t.j. 306 delavcev (v poprečju je to vsak trinajsti delavec). Vzorec je bil izbran tako, da so ustrezno (glede na celotno število zaposlenih) zastopani delavci glede na spol, starost, izobrazbo ter velikost posameznih tozdov in tako čimbolje ustreza strukturi zaposlenih v naši delovni organizaciji. Anketa bo anonimna.

Zaenkrat smo napravili šele prvi korak, ki sam po sebi ne pomeni veliko, pravzaprav nič, je pa nujen za kakršnokoli nadaljnje delo v tej smeri. Sestavili in oblikovali smo anketni vprašalnik in izbrali vzorec anketirancev, t.j. tistih, ki naj bi anketo izpolnili. Sledita še dva koraka — izpolnjevanje vprašalnikov, pri katerem se bo moral resno angažirati vsak izmed izbranih anketirancev, ter na koncu obdelava kupa izpolnjenih vprašalnikov in ugotavljanje rezultatov in zaključkov. Če želimo, da bi anketa uspela, s čimer bo tudi najboljše poplačano delo in trud, ki je bil vložen vanjo, se bomo morali vsi resnično potruditi. Tako mi, ki smo jo sestavljali in ki jo bomo na koncu obdelovali, kot tudi vi, ki jo boste izpolnjevali. Le nepristranski, resnični odkriti in natančni odgovori bodo omogočili ugotoviti dejansko stanje. To pa je tudi smisel ankete.

Z ugotovitvami, do katerih bomo prišli ob zaključku ankete, vas bomo seznanili v našem glasilu (če ne bo prišlo do nepredvidenih zapletov) še pred koncem letošnjega leta.

t. š.

Spajanje z eksplozivom

Na poskusnem eksplozijskem poligonu na Runjevici v rudniku železne rude Ljubija je eksperimentalno delo že preraslo v izdelavo industrijskih polizdelkov.

Pred nami je prikaz ročne priprave eksplozijskega spoja med 800 kg težko ploščo iz Č.0561, debeline 90 mm, in 120 kg nerjavne pločevine Č.4582, debeline 10 mm. Surovec bodo po ultrazvočni kontroli, vročem valjanju na Javorniku in kovaškem oblikovanju v polovično cevno koleno v Slavonskem Brodu pripravili za varjenje cevovoda, premera 750 mm in z debelino stene 45 + 4 mm. Težko pričakujemo odobritev potrebnih sredstev za izgradnjo industrijskega poligona in delavnice za pripravo pločevin z ustrezno strojno opremo.

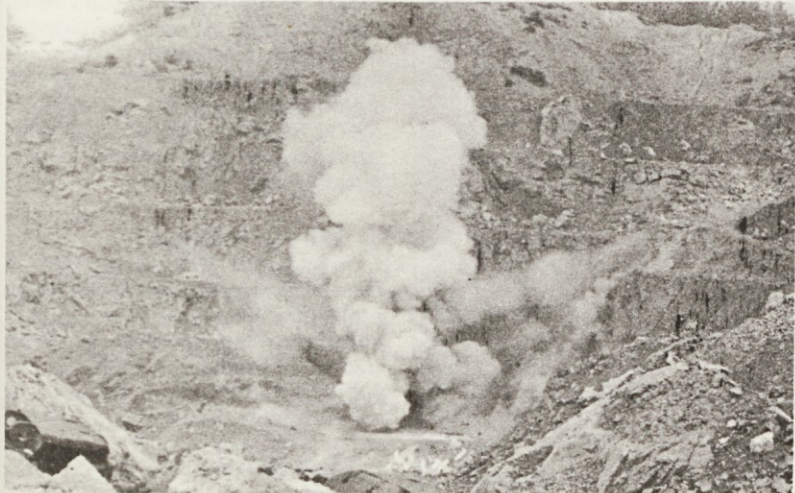
Zadnje preverjanje postavitve osnovne in naležne plošče, medtem ko direktor Tomeksa dipl. ing. Katana nadzira pripravo eksploziva

Glavni inženir dr. Petrovič skrbno poravnava eksplozijsko polnjenje

Nameščanje detonatorja in zažigalne vrvice. Delovna ekipa se je že umaknila na varno

V nekaj mikrosekundah se je sprostila energija dvestotih kilogramov eksploziva ali moč približno 15 megavatov pri 100.000 atmosferah

STANOVANJSKA PROBLEMATIKA

Vas zanima?

Čeprav so naše dosedanje razprave o pogojih in merilih, ki jih upoštevamo pri dodeljevanju stanovanj ali stanovanjskih posojil, že odgovorile na marsikatero zastavljeno vprašanje, kljub temu ne bo odveč, če pogledamo, kako so na podobna vprašanja odgovorili priznani strokovnjaki s tega področja. (Odgovori so iz knjige: Samoupravno urejanje reševanja stanovanjskih potreb delavcev v organizacijah združenega dela, Inštitut za delo pri pravni fakulteti Ljubljana 1981.)

VPRAŠANJE:

Ali lahko delavec, ki uporablja ustrezno družbeno stanovanje, vloži zahtevo za kredit za individualno gradnjo in ali je v tem primeru lahko uvrščen na prioriteto listo?

ODGOVOR:

Delavec, ki uporablja ustrezno družbeno stanovanje, ima urejeno stanovanjsko vprašanje. Neodvisno od tega ima pravico, da vloži zahtevo za stanovanjski kredit, če želi svoje stanovanjske razmere rešiti na drugačen način (v tem primeru z gradnjo lastne hiše ali z nakupom stanovanja).

Z gradnjo lastne stanovanjske hiše oziroma z nakupom stanovanja bo ta delavec dolžan vrniti tozdu družbeno stanovanje, katerega je doslej uporabljal. To stanovanje bo mogoče dodeliti drugemu delavcu, ki nima možnosti, da s pomočjo stanovanjskega kredita reši svoje stanovanjske potrebe. Pri delavcu, ki ima družbeno stanovanje, pri določanju njegovega mesta na prioriteten listi ne bodo upoštevane njegove "stanovanjske razmere" glede na to, da je njegovo stanovanjsko vprašanje rešeno. Ovrednotile se mu bodo druge osnove in tako se bo določilo njegovo mesto na prioriteten listi za dajanje stanovanjskih kreditov.

VPRAŠANJE:

Po sprejetem pravilniku delavcu pripada za vsako leto čakanja določeno število točk od vložitve prve prošnje. Ali delavcu, ki je vložil prošnjo leta 1973 in je 1. maja 1980 prekinil delovno razmerje v delovni organizaciji, 1. avgusta 1980 pa je v njej ponovno sklenil delovno razmerje, pripadajo točke iz naslova pričakovanja stanovanja od leta 1973? Ali je dolžan ponovno vložiti svoj zahtevek in se mu točke za čakalno dobo štejejo od ponovne vložitve prošnje?

ODGOVOR:

Osnove za uresničevanje pravic do stanovanja so lahko: stanovanjske razmere, delovni prispevek delavca, skupna delovna doba, število družinskih članov in podobno. Čas "čakanja" od dneva vložitve zahtevka ne more biti osnova za uresničevanje pravice do stanovanja. O vsakem zahtevku je potrebno odločiti ne glede na to, kdaj je bil vložen. To pravico ima delavec, ki je na primer zaradi elementarne nezgode ostal brez stanovanja, ne glede na to, da zahteve za dodelitev stanovanja ni vložil pred ostalimi delavci. Poleg tega delavcu s prenehanjem delovnega razmerja prenehajo vse pravice iz delovnega razmerja. Če isti delavec

ponovno sklene delovno razmerje v isti organizaciji, uresničuje svoje pravice iz delovnega razmerja (tudi pravico do stanovanja) od dneva ponovne sklenitve delovnega razmerja.

VPRAŠANJE

Kupljena so bila štiri dvosobna stanovanja v velikosti od 40 do 60 kvadratnih metrov površine. Kako deliti ta stanovanja v primeru, da ima nek delavec veččlansko družino, vendar manjše število točk kot delavec, ki je pred njim na prioriteten listi in ki ima le še enega družinskega člana?

ODGOVOR:

Mesto na prednostni listi določa le vrstni red reševanja stanovanjskih problemov delavcev. V konkretnem primeru ima delavec z večjim številom družinskih članov pravico do večjega stanovanja.

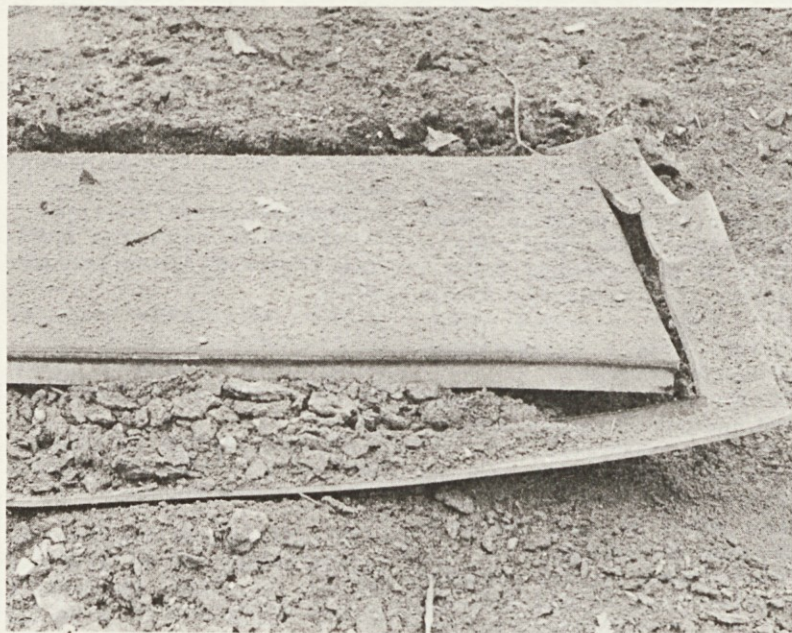
VPRAŠANJE:

Delavec je dobil pred več leti enosobno stanovanje, kasneje pa se je družina povečala, zato je zaprosil za stanovanjsko posojilo, da bi si lahko zgradil lastno hišo. Delovna organizacija mu je dodelila posojilo iz lastnih sredstev in iz bančnih sredstev, ki jih je pridobila na podlagi vezave. Ali mora delavec izročiti stanovanje delovni organizaciji potem, ko se bo preselil v lastno hišo, ali pa lahko v stanovanju ostane njegov sorodnik, s katerim živi v družinski skupnosti in se šteje za uporabnika?

ODGOVOR:

V praksi so dokaj pogosti primeri, da delavec, ki je že imetnik stanovanjske pravice, zgradi hišo tudi s pomočjo stanovanjskega posojila delovne organizacije in ko je hiša dograjena, ne prepusti stanovanja delovni organizaciji, ker ostane v njem otrok ali bližnji sorodnik. Že ob sklenitvi posojilne pogodbe bi morala delovna organizacija v skladu s samoupravnim splošnim aktom določiti obveznost delavca, da se ob preselitvi v novo hišo izroči stanovanje delovni organizaciji, če je bila seveda delovna organizacija stanodajalec. Večina posojilnih pogodb vsebuje take klavzule, ki predvidevajo, da mora delavec vrniti posojilo v enkratnem znesku, če tega pogoja ne izpolni. Sodna praksa je že nekajkrat potrdila, da se morajo skupaj z imetnikom stanovanjske pravice izseliti tudi uporabniki, če se imetnik stanovanjske pravice preseli v drugo enako ali celo večje stanovanje. Delavec, ki ravna v nasprotju s posojilno pogodbo, je stanovanjsko posojilo uporabil namensko tudi tedaj, kadar se v novo hišo ali stanovanje ne preseli sam, ampak ga prepusti na primer svojim otrokom, sam pa ostane v stanovanju delovne organizacije. Tudi v tem primeru bo delovna organizacija uspela pred sodiščem združenega dela z zahtevkom za povrnitev celotnega stanovanjskega posojila v enkratnem znesku.

Tako nenamensko trošenje sredstev sklada skupne porabe delavcev zasluži večjo pozornost samoupravne delavske kontrole pa tudi družbenega pravobranilca samoupravljanja. V posameznih primerih, ki so jih obravnavala sodišča združenega dela, se je izkazalo, da so morali tako namensko razpolaganja z družbenimi sredstvi izpodbijati posamezni delavci, ki so nastopili kot prilagatelji v smislu 23. člena zveznega zakona o sodiščih združenega dela, in sicer zaradi varstva družbene lastnine.

Rezultat: čvrsto zvarjeni spoj med osnovno ploščo iz konstrukcijskega jekla in navarjeno ploščo iz nerjavnega avstenitnega jekla v teži 860 kg

Delovna ekipa, ki jo sestavljajo minerji, doktorji, šoferji, inženirji, mizarji in rudarji ter seveda modro vodstvo, je zadovoljna. Kaj ne bi, saj je danes tudi zadnji od zvarjencev in obenem prvi za potrebe nuklearne opreme, namenjene za izvoz, v celoti uspel (Tekst in slike Aleš Šuklje)

Piše Milan Srna

Varstvo pri delu

V livarnah so delavci izpostavljeni ne samo nevarnostim mesreče, ampak tudi zdravstvenim okvaram. Pri tem mislimo na okvare zaradi prahu, plinov, kemikalij, hrupa, vibracij, vročine itd. Podali bomo kratka pojasnila o teh nevarnostih in negativnih učinkih in pokazali možnosti zaščite.

PROFESIONALNE BOLEZNI IN PERIODIČNI PREVENTIVNI ZDRAVNIŠKI PREGLEDI

Obstajajo tipična obolenja, ki so jim določene skupine delavcev zaradi svojega poklica izpostavljene v večji meri kot ostali.

Med profesionalnimi obolenji v livarnah je na prvem mestu naglušnost, nato sledi silikoza in vse večje število kožnih obolenj. Za preprečevanje naglušnosti je delno zadovoljiva uporaba osebnih zaščitnih sredstev. V začetnem stadiju silikoze lahko delavca premestimo na delo, kjer te nevarnosti ni, vendar je največkrat delovna sposobnost omejena. Podobno velja tudi za obolenja kože.

Glede na to, da se vse te nevarnosti ne morejo v vsakem primeru odpraviti s tehničnimi rešitvami, osebna zaščitna sredstva pa delujejo samo omejeno, moramo izvajati preventivne zdravniške preglede delavcev. Njihov namen je, da se na zdravju nevarna mesta razporejajo samo delavci, ki izpolnjujejo zdravstvene in psihofizične pogoje za določeno delo. Vsak delavec ni zdravstveno sposoben za vsako delo, zato je potrebno preverjati to njegovo sposobnost, ki je bistvenega pomena za njegovo varnost. Zaradi tega je tudi z 19. členom Zakona o varstvu pri delu naloženo OZD oziroma nosilcem varstva pri delu, da pred razporeditvijo na delo z večjo nevarnostjo za poškodbe in zdravstvene okvare in med zaposlitvijo na takih delih pošlje svoje delavce na posebne periodične zdravstvene in psihofizične preglede. S Pravilnikom o načinu in postopku za opravljanje preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev (Uradni list SRS št. 33/71) se določajo načini, postopki in organizacija preventivnih zdravstvenih pregledov.

S preventivnimi zdravstvenimi pregledi delavcev se ugotavlja zdravstveno, telesno in duševno stanje delavcev ter ocenjuje njihova delovna sposobnost z zdravstvenega vidika, odkrivajo se zgodnje zdravstvene okvare in preprečuje invalidnost.

Zaradi preprečevanja nesreč pri delu in poklicnih obolenj ter zaradi preprečevanja invalidnosti z vsemi posledicami za delavca in družbo je treba pri vseh obveznih zdravstvenih pregledih oceniti možnost nevarnosti in delovni organizaciji predlagati ustrezne ukrepe.

Preventivni zdravstveni pregledi so:
a) predhodni zdravstveni pregledi,
b) specialni zdravstveni pregledi,
c) obdobjni zdravstveni pregledi,
d) drugi zdravstveni pregledi.

S predhodnim zdravstvenim pregledom se pri ugotavljanju zdravstvenega, telesnega in duševnega stanja delavca ocenjuje predvsem delovna sposobnost delavca za določeno delo oziroma poklic z zdravstvenega vidika.

Zdravstveni pregled, ki smo ga omenili, obsega delovno, socialno, družinsko in osebno anamnezo, klinični pregled vseh organskih sistemov, biometrijo, laboratorijske analize, rentgenski pregled organov prsne votline in potrebne dodatne preiskave.

Specialni zdravstveni pregledi pred nastopom dela se opravljajo za dela in naloge, za katera se zahtevajo posebni zdravstveni pogoji in psihofizične sposobnosti in za katera je nevarnost za poškodbe ali zdravstvene okvare večja.

Specialni zdravstveni pregledi obsegajo poleg opravil predhodnega pregleda še vse specialne preiskave in testiranje funkcij posameznih organskih sistemov glede na nevarnosti, škodljivosti glede na telesne, duševne in zdravstvene zahteve za določeno delo ali poklic.

Strokovno zdravstveno oceno določenega dela pri specialnem zdravstvenem pregledu opravi le zdravnik — specialist medicine dela na osnovi ustrezne analize delovnega mesta, ali vsaj na osnovi ustreznega opisa dela z ustreznimi meritvami fizikalnih in kemičnih dejavnikov delovnega okolja.

NEGATIVNI UČINKI NA DELOVNIH MESTIH IN MOŽNOSTI ZA NJHOVO ZMANJŠEVANJE

a) Prah in plini

Glavni vzrok onesnaževanja zraka je osnovni material za izdelavo kalupov — **mineralni pesek**. Pri večkratni uporabi se dviguje, zaradi mehničnega in termičnega razbijanja peščenih zrn, prah lebdi v zraku ter se dviga pri posameznih fazah procesa. Vsi prostori v livarnah morajo zato imeti naprave za ventilacijo in ogrevanje. Ventilacijski in ogrevalni sistemi morajo zagotavljati tolikšno zmanjševanje prahu, škodljivih par in plinov v zraku, da so v okviru dovoljenih koncentracij, ki jih predpisujejo jugoslovanski standardi. Oddelki, naprave in agregati morajo biti opremljeni s prekrivali ali pokrovi in lokalnim sistemom odsesovanja.

Pri odsesovalnih napah moramo paziti, da je odprtina za vsesovanje čim bolj prilagojena mestu na katerem nastaja prah. Po možnosti je treba mesto nastajanja prahu zapreti in ustvariti v njem podtlak. Stroji za odstranjevanje prahu s površine form in modelov morajo imeti pribor za sesanje prahu. Čiščenje form s komprimiranim zrakom ni dovoljeno.

Površine form posipamo z grafitom, lojevcom ali drugimi materiali tako, da ne nastaja prah. Pri izdelavi form v tleh mora biti premer ventilacijskih cevi za odvajanje plinov iz plasti žlindre in opeke od 50—100 mm. Debelina plasti polnilne formarske mešanice mora biti od 100—150 mm, premer ventilacijskih kanalov v njej pa 6 do 10 mm, pri medsebojni razdalji 50 do 70 mm. Nagibni kot ventilacijskih kanalov naj bo 5 do 10°.

Debelina plasti modelne formarske mešanice mora biti 40 do 60 mm, premer ventilacijskih kanalov v njej pa 3 do 4 mm, pri globini kanalov od 150 do 200 mm.

Prostori za proizvodnjo ulitkov, litih v školjkastih formah, morajo imeti splošen sistem odsesovanja z lokalnim odsesovanjem. Priprava mešanic za izdelavo školjk mora biti mehanizirana in se mora opravljati v posebnih hermetično zaprtih mešalnikih z odsesovanjem.

Stroji za izdelavo školjk in mesta za njihovo lepljenje morajo imeti lokalno odsesovanje na vseh mestih, kjer se izločajo plini in prah. Plini, ki nastajajo pri premazovanju modelnih orodij s silikonskimi premazi za ločevanje, ter plini, ki nastanejo v peči pri polimerizaciji školjk, morajo biti odstranjeni skozi lokalni sistem odsesovanja.

Pri izdelavi form za litje s talje-

Pri izdelavi form za litje s taljivimi modeli moramo upoštevati naslednje:

Ventilacijske naprave v oddelkih za izdelavo taljivih modelov morajo imeti priprave, ki preprečujejo onesnaženje plašča in lopatic ventilatorja z usedlino iz pare modelne mase.

Ponovno kroženje zraka v oddelkih za izdelavo modelne mase ni dovoljeno. Operacije, pri katerih nastajajo prah in plini škodljivih snovi, morajo potekati v zaprtih prostorih (komorah) z učinkovitim odsesovanjem.

Modelno maso moramo pripraviti v posebni napravi za taljenje. Mize za pripravo modelne mase morajo imeti ventilacijske komore, iz katerih iz zgornjega območja odvezujemo prah. Hitrost gibanja zraka v delovnem območju komore ne sme biti manjša od 0,5 m/s.

Naprave za taljenje modelne mase smemo napolniti s komponentami modelne mase (največ 3/4 prostornine kopeli). Da bi zmanjšali izločanje škodljivih plinov, ogrevamo napravo z vodo ali paro.

Naprava za litje modelov in ulivnih sistemov mora imeti poševni odvodni ventilacijski zaslon s hitrostjo gibanja zraka 0,6 m/s v delovnem območju.

Modelov ni dovoljeno sestavljati na mizah brez lokalnega odsesovanja.

Prostori za hidrolizo in hidrolizer morajo imeti dovajalno-odvajalno ventilacijo, ki preprečuje navzočnost škodljivih par v prostoru. Hitrost gibanja zraka v ventilacijski komori hidrolizerja v delovnem območju ne sme biti manjša od 0,5 m/s.

Sipke materiale smemo hraniti samo v zabojih z lokalno odvajalno ventilacijo na zgornjem delu, ki zagotavlja gibanje zraka najmanj 0,7 m/s, kadar je odprtina za polnjenje odprta.

Sušenje modelov, pokritih s plastjo, obstojno v ognju, v atmosferi amoniaka, mora biti takšno, da je izključena možnost za prehod amoniakovih par v delovni prostor. Komora za sušenje modelov v amoniakovi atmosferi mora imeti: — napravo za hermetično pokrivanje komore ob njenem prezračevanju, — zasun za zapiranje zračnikov sistema odsesovanja, — napravo za dovod zraka v spodnji del komore ob njenem zračenju, — blokirno napravo za pokrivanje komore pri odpiranju pokrova v spodnjem delu komore.

Pri prezračevanju komore se mora zrak menjati 400 do 500-krat v eni uri, pri hitrosti na vhodu v spodnji del komore od 2 do 2,5 m/s.

Po sušenju v atmosferi amoniaka morajo ostati modeli v komori vsaj 5 minut (pri pokriti komori in odprtem zasunu na zračniku sistema odsesovanja in odprtih odprtinah v

Iz proizvodnje

Na odlagalšču odlitkov sive in jeklene litine je opaziti veliko odlitkov, ki jih čistilci vneto pripravljajo za nadaljnjo proizvodnjo. Čistilci pravijo, da se že pozna, da deluje nova 30-tonska elektro peč, ki z večjo kapaciteto pripomore, da je iz dneva v dan več odlitkov.

spodnjem delu komore).

Police za sušenje modelov z nanešeno, v ognju obstojno keramično plastjo, morajo imeti lokalno-odvajalno ventilacijo.

Izpuščanje sipkih materialov iz mlinov, drobilnikov, mešalnikov itd. mora biti takšno, da je v največji meri omejeno in preprečeno širjenje prahu po prostoru. Krogelni mlin za mletje povratnega polnila mora biti izoliran ali pokrit s plaščem, ki izolira pred hrupom in je opremljen z lokalnim odsesovanjem, ki odstranjuje skozi plašč 750 do 1000 m³/h zraka. Hitrost dotekajočega zraka pri odprti delovni odprtini ne sme biti manjša od 0,7 m/s.

Peči, ki se v livarnah uporabljajo za gretje, sušenje in toplotno obdelavo, morajo imeti ventilacijske naprave, ki zagotavljajo atmosfero po jugoslovanskem standardu JUS Z. BO. 001.

Kurišča plinskih peči postavljamo nad ravnijsko tal. V komori za zgorevanje in vodoravnem delu dimnih vodov se ne smejo zbirati

in zadrževati dimni plini. Konstrukcija peči mora omogočati prepihovanje pred začetkom obratovanja peči.

Vrata sušilnih peči se morajo dobro zapirati. Nad njimi morajo biti postavljene odvajalne nape v naslednjih primerih:

1) če uporabljamo trdno gorivo ali mazut.

2) če sušimo formo in jedra, ki izločajo škodljive pline.

Sušenje form v tleh in jeder z odprtim ognjem je prepovedano. Sušenje je dovoljeno z uporabo:

1) kemičnega utrjevanja po postopku CO₂,

2) površinskega sušenja z infrardečimi žarki,

3) elektrokloriferja,

4) plinskih sušilnih peči.

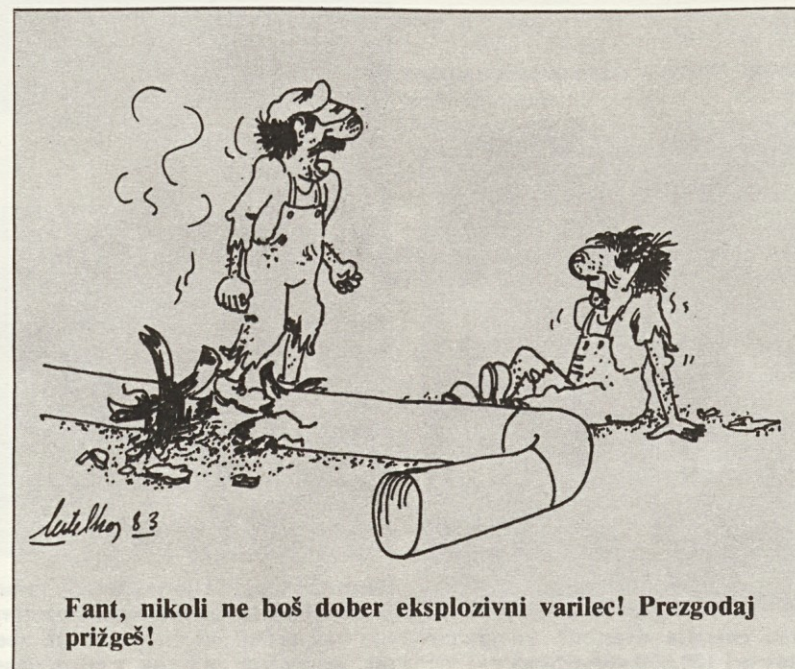
Hlajenje posušenih form in jeder ter ulitkov mora biti takšno, da toplota in plini, ki se pri tem izločajo, ne prehajajo v delovni prostor.

Ustrezno lokalno odsesovanje in ventilacija morata biti urejena na električnih obločnih pečeh za taljenje, na visokofrekvenčnih pečeh za taljenje jekla, pri podstavkih in mestih za segrevanje in sušenje loncev in pri vlivanju. Podobno je treba rešiti odsesovanje in ventilacijo pri rešetkah za iztresavanje ulitkov (pnevmatične, vibracijske in mehnične), na vibracijskih strojih za izbijanje jeder, na elektrohavljalnih napravah za izbijanje jeder, pri tunelih za hlajenje ulitkov, pri čistilnih bobnih in komorah za čiščenje z jeklenim peskom (peskalne naprave), pri stacionarnih in premičnih brusilnikih.

b) Delo s kemikalijami

V petdesetih letih so bili delavci izpostavljeni predvsem nevarnostim prahu in hrupa, danes pa se je postopoma povečala uporaba kemijskih sredstev. Predvsem velja to za področje proizvodnje kalupov in jeder. Stopnja nevarnosti je odvisna od njihove sestave in količine. Kemijska sredstva predstavljajo nevarnost za zdravje tudi pri medseboj-

(Dalje na naslednji strani)

Fant, nikoli ne boš dober eksplozivni varilec! Prezgodaj prižgeš!

Varstvo pri delu

nem mešanju, pri visoki temperaturi pa se razgradijo na škodljive elemente.

Nevarnosti kemijskih snovi:

— če so sestavljene iz hlapljivih elementov, lahko skozi dihalne organe pridejo v telo, pri tem pa škodljivo vplivajo na dihalne organe;

— pri neposrednem telesnem dotiku povzročajo poškodbe kože in oči ter delujejo posredno na notranje organe;

— zadržujejo topila ali komponente, katerih pare so vnetljive in pomešane z zrakom eksplozivne.

Pri delu s kemijskimi snovmi se je nevarnosti za zdravje delavcev možno izogniti samo z zadostnim upoštevanjem varstvenih ukrepov in normativov. Zadostno zaščito je potrebno zagotoviti že s tehničnimi ukrepi, npr. da se osebna zaščitna sredstva predvidijo samo za tam, kjer zadostna varnost s tehničnimi ukrepi ni ali ni popolnoma zagotovljena.

Delo s premazi za forme

Pri tem mislimo na premaze, ki vsebujejo vnetljive tekočine. Te snovi sestojijo iz ognjeodpornega osnovnega materiala, tekočine in sredstva za suspenzijo in vezavo. Kot razredčilo se uporablja alkohol, pretežno izopropil-alkohol. Po osnovnem nanosu premaza sušenje poteka v pečeh za sušenje.

Nesreče pri delu s premazi nastanejo zaradi ognja pri pripravi premazov, pri prelivanju izopropil-alkohola in pri naknadni obdelavi delov, ki se že sušijo.

Izkušnje kažejo, da je teža nesreče skoraj vedno odvisna od človeškega faktorja. Če se posoda s premazom ali alkoholom prevrne v neposredni bližini delov, ki se suše, se lahko vname. Zaradi tega morajo biti posode za premaze iz ognjeodpornega materiala ter stabilno postavljene. Nesreče, pri katerih je bila vzrok eksplozija, so se v večini primerov pripetile pri pečeh za sušenje, ki so bile neprimerne za sušenje jeder obdelanih z alkoholom. Pri tem niso obstajala navodila za varno delo (ustreznost peči, šaržiranje, debelina nanosa, izmenjava zraka itd.). Zato je nujno, da je peč za sušenje opremljena z vsemi potrebnimi varnostnimi napravami, upoštevati pa je treba tudi navodila za varno delo. Ob tem je treba upoštevati še zahteve po predsušenju jeder.

Izdelava form in jeder po postopku s hladno smolo

Kot vezivna sredstva se uporabljajo furanske in fenolne smole. Za nekatere od teh veljajo določbe za nevarne snovi in jih je potrebno označiti. Te snovi izzivajo draženje, predvsem oči in kože, reakcija pri mešanju s smolami brez prisotnosti polnil je izrazito eksotermna, odpadne vode so škodljive.

Mnogokrat zaradi neznanja ravnamo v nasprotju s predpisi varstva pri delu. Pri postopkih s smolo se moramo zavedati nevarnosti, ki so povezane z uporabo nevarnih snovi v livarnah, upoštevati varstvene predpise že pri projektiranju in postavitvi tehnoloških procesov, pa tudi delavci sami morajo biti seznanjeni in poučeni o nevarnostih.

V livarni sive litine delajo več ohišij za proizvodnjo dizel motorjev, reduktorjev in drugih sestavnih delov za redno proizvodnjo. Dela in materiala za delo jim ne pmanjkuje.

Skladiščenje

Zaloge trdilca in smole se morajo skladiščiti izven delovnih prostorov v zaprtih posodah. Pri tem je treba upoštevati, da se posode ne poškodujejo, da iz njih tekočina ne izteka (netesnost), da se trdilci in smole, ki so iztekli, ne zmešajo.

Mešanje in uporaba

Delavci, ki so zaposleni pri teh opravilih, morajo uporabljati osebna zaščitna sredstva (zaščitna očala ali ščit, rokavice, ki so odporne za kisline in topila, zaščitne predpasnike, ustrezne čevlje, sredstva za varovanje kože). Priporočljivo je, da pod posodo, v kateri so smole in trdilci, postavimo še eno posodo in da posode med seboj razmaknemo ali jih skladiščimo na ločenih mestih.

Bistveno boljše razmere imamo pri uporabi mešalcev. Smola in trdilec se črpata iz posode, pričvrščene na mešalec, ali iz posode, v kateri se tekočina transportira, ta pa stoji zraven mešalca in se odvaja v pesek za forme. Tak način dela popolnoma izključuje telesni stik z nevarnimi snovmi.

V dosednji praksi se je pokazalo, da do nesreč pride zaradi pre slabega poznavanja predpisov, podcenjevanja nevarnosti, slabe organizacije dela, lahkomiselnosti in brezbriznosti.

Eden od primerov nesreč pri delu

V postopku brizganja so delavci jedra obdelovali z vnetljivim premazom. Premaz je bilo potrebno črpati iz odprte pločevinaste posode, ki je bila v bližini. Delavec se je zaradi premajhne oddaljenosti med pečjo in posodo s premazom zbal, da se premaz vname, zato je nameraval posodo odmakniti. S posodo v rokah se je spotaknil, premaz se je polil po njegovi obleki, ki se je od gorečee peči vnela. Pri tem je delavec dobil težke opekline in umrl za posledicami nesreče pri delu.

Barvanje in impregnacija ulitkov

Ulitke barvamo tako, da jih potopimo v kadi z barvo, ali da razpršimo nanje barvo na posebnih rešetkah.

Pri barvanju ulitkov s potapljanjem morajo biti kadi z barvo v posebnih komorah, opremljene z ustrezno ventilacijo. Postaja za barvanje ulitkov z maso do 500 kg mora biti dolga od 6 do 12 m. Hitrost gibanja konvejerja za transport ulitkov pred barvanjem in po njem znaša od 0,9 do 2,2 m/min. Pri nepretrganem barvanju morajo stati ulitki, ki jih vzamemo iz kadi, nad kadjo 10 do 15 minut, da se barva odteče. Barvnih topil ni dovoljeno uporabiti več kot 0,025 kg na 1 m² površine ulitkov, barve pa ne več kot 0,1 kg/m². Pri barvanju z razprševanjem na rešetkah v komori moramo imeti speljano odsosovanje navzdol skozi rešetko. Delovni tlak komprimiranega zraka pred brizgalno napravo, ki preprečuje močno nastajanje megle, ne sme znašati več kot 4 bare. Razdalja med brizgalno napravo in površino, ki jo barvamo, znaša pri ploščatem curku od 250 do 300 mm,

O malih turbinah

V Litostroju je bil 12. 9. letos na željo Elektro gospodarske skupnosti Slovenije sestanek o malih turbinah. Posvečen je bil predvsem pospešitvi gradnje malih elektrarn v okviru EGS (SLO).

Sestanka so se udeležili predstavniki poslovnega odbora Elektro gospodarske skupnosti ter predstavniki vseh gospodarstev (Elektro Ljubljana, Elektro Maribor, Elektro Gorenjska, Soške elektrarne itd.), predstavniki proizvajalcev turbin (Turboinštitut s kooperanti), predstavniki Komiteja za industrijo in gradbeništvo ter Komiteja za energetiko, kot posebej zainteresirani pa so prisostvovali tudi predstavniki Sekretariata za narodno obrambo. Sodeloval je tudi IBE — Elektropjekt Ljubljana, ki uspešno zastopa Elektro gospodarsko skupnost na strokovnem področju, in se kot projektantska organizacija intenzivno pripravlja na gradnjo malih central.

Glavni namen sestanka je bil pospešiti gradnjo malih elektrarn, predvsem za potrebe SLO, ki iz objektivnih ter subjektivnih razlogov močno kasni. Ob tem je potrebno omeniti tudi počasno reagiranje naše delovne organizacije. Tu mislimo predvsem na tipizacijo, ki nikakor ne napreduje, na organiziranost oddelkov (prodaja), pa seveda tudi na način izdelave, roke

in ne nazadnje cene, ki so za te vrste izdelkov še vedno previsoke. Važen del sestanka je bil tudi pregled dosedanjih naročil iz serije 12 X FSH3 ter novih naročil Francoskih in Peltonovih turbin. Skupno je teh naročil 21 (15 za EGS in 6 za druge naročnike). Pripraviti moramo tudi ponudbe, ki se bodo z lahkoto spremenile v naročila za nadaljnjih pet elektrarn za EGS ter še dodatne tri za področje Ljubljane. Skupaj bi to pomenilo približno 30 ali več elektrarn, ne da bi pri tem upoštevali naročila iz tujine, ki bodo prav gotovo sledila.

Prisotni na sestanku niso bili zadovoljni s poročilom o stanju opreme. Zamude so porazne, delamo po tuji dokumentaciji, ponudb se otepamo, če jih pa že pripravljamo, kasnimo z njimi. Čimprej bomo morali izvesti tipizacijo, se organizirati, in dati v izdelavo opremo našim poddobaviteljem po naši dokumentaciji — tipizaciji. Poudarjena je bila tudi potreba po sodelovanju z Inštitutom za turbinske stroje. Zakaj sodelovanja še ni in kdo je temu kriv? Zadovoljivega odgovora na to vprašanje ni. Prav

tako niso dobili pravega odgovora predstavniki Komiteja za industrijo in gradbeništvo, ki so hoteli izvedeti, kdo je odgovoren za počasnost izgradnje malih elektrarn.

Komite se bo moral v kratkem odločiti, komu bo zaupan inženiring za male centrale. Mnenja smo, da smo edino mi v sodelovanju s kooperanti sposobni tega, seveda ob ustrezni organizaciji in prizadevanju vseh sodelujočih.

Soočenje nekaterih krivcev kasnitve iz serije FSH 3 in predstavnikov EGS, IBE, Litostroja ter ostalih ni razčistilo vseh problemov in nejasnosti. V Litostroju smo se resnično trudili, da bi bili že zgrajeni objekti čimprej v pogonu. Krivci za zamude so v veliki meri naši poddobavitelji, nekaj pa smo pridali tudi sami z ne najboljšo organizacijo in preveliko okornostjo.

Prevzeli smo odgovornost za izvedbo inženiringa za 200 malih elektrarn v Sloveniji, kar bo od nas zahtevalo boljšo organizacijo in hitro delovanje. To pa nam bo omogočilo sodelovanje pri gradnjah nadaljnjih 2000 malih elektrarn.

Dosežen uspeh in zaupanje nas ne sme uspavati, ravno nasprotno. Spodbuditi nas mora k še kvalitetnejšemu in učinkovitejšemu delu.

S. Štokelj

pri okroglem curku pa do 400 mm.

Širina delovnih prehodov med ulitki, ki jih barvamo in stenami delovne komore, mora znašati najmanj 0,75 m. Pri pnevmatičnem barvanju z razprševanjem v zaprtih prostorih se mora zrak menjati 2 do 3 krat v eni uri s splošno venti-

lacija. Notranje površine ulitkov ni dovoljeno barvati z razprševanjem materiala na bazi poliuretanskih in epoksidnih smol ter materiala, ki vsebuje svinčeve spojine in aromatska topila, brez smotrne in učinkovite ventilacije in brez zaščitno-izolacijske opreme.

Po barvanju ulitke sušimo od 15

minut do 24 ur v sušilni komori pri temperaturi od 18 do 150 °C. Temperature sušenja nad 110 °C smemo uporabiti samo za sušenje s proizvodi zgorevanja naravnega plina.

(Nadaljevanje in konec prihodnjč)

TABELA 1: Temperature in hitrosti gibanja zraka, ki jih je treba zagotoviti na delovnih mestih

Zap. št.	Delovno mesto (dela in delovne naloge)	Delovna kategorija	Matematična intenziteta sevanja kJ/m ² /h	Letna doba	Temperatura zraka °C	Hitrost gibanja zraka (m/s)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Vodja šaržirnega dvigala na ploščadi za polnjenje	Lahka	1260 do 2500	Zima Poletje	(+19) do (+21) (+22) do (+24)	0,5 do 1,0 0,5 do 1,0
2.	Ročno polnjenje kupolke	Težka	2500 do 5000	Zima Poletje	(+16) do (+17) (+19) do (+21)	
3.	Talilec za izpuščanje litine iz kupolke	Srednje težka	1200 do 2500	Zima Poletje	(+17) do (+19) (+21) do (+23)	1,5 do 1,0 1 do 2
4.	Delo z mešalnikom	Težka	2500 do 5000	Zima Poletje	(+16) do (+18) (+20) do (+22)	1 do 2 2 do 3
5.	Litje v konvejerju	Težka	5000 do 7500	Zima Poletje	(+16) do (+17) (+19) do (+21)	2 do 3 3
6.	Čiščenje žlindre	Težka	5000 do 7500	Zima Poletje	(+16) do (+17) (+19) do (+21)	2 do 3 3
7.	Polnjenje peči za taljenje in žarjenje	Težka	2500 do 5000	Zima Poletje	(+16) do (+17) (+19) do (+21)	2 do 3 3
8.	Menjava elektrod	Težka	5000 do 7500	Zima Poletje	+16 (+18) do (+20)	3 3
9.	Polnjenje in strega peči za taljenje neželeznih kovin	Srednje težka	1260 do 2500	Zima Poletje	(+17) do (+19) (+21) do (+23)	0,5 do 1,0 1 do 2
10.	Iztresanje ulitkov na rešetki ob konvejerju	Težka	2500 do 5000	Zima Poletje	(+16) do (+18) (+20) do (+22)	1 do 2 2 do 3
11.	Izbijanje jeder na vibratorju	Težka	5000 do 7500	Zima Poletje	(+16) do (+21) (+19) do (+21)	2 do 3 3
12.	Iztresanje ulitkov na velikih rešetkah s periodičnim obratovanjem	Srednje težka	1260 do 2500	Zima Poletje	(+17) do (+19) (+21) do (+23)	0,5 do 1,0 1 do 2
13.	Priprava mešanic: 1. mešalniki 2. praznjenje peska iz sušilne peči 3. praznjenje mlina za mletje premoga in gline	Lahka Srednje težka	pod 1260	Zima Poletje	(+17) do (+19) (+21) do (+22)	0,5 0,5
14.	Izdelava form in jeder: 1. stroji za streljanje in pihanje 2. stroji za čiščenje jeder	Lahka Srednje težka	pod 1260	Zima Poletje	(+17) do (+19) (+21) do (+22)	0,5 0,5
15.	Upravljalce mostnega dvigala	Lahka	pod 2260	Zima Poletje	+21 +24	1 1

Tekmovanje gasilcev ZPS

Industrijska gasilska društva sozda ZPS se vsako leto pomerijo med seboj na tekmovanju, ki ga vsakokrat organizira druga delovna organizacija v drugem kraju. Lani je bilo to tekmovanje pri nas v Litostroju, ko so naši gasilci praznovali trideseto obletnico uspešnega dela.

Gostitelj letošnjega že osmega tekmovanja je bil STT iz Trbovelj, sodelovalo pa je šest industrijskih gasilskih društev: Agrostroja iz Ljubljane, Atmosia iz Hoč, Metalne iz Maribora, gostitelja STT iz Trbovelj, Rika iz Ribnice, ki je sodeloval na tekmovanju prvič, in Litostroja, ki sodeluje na teh tekmovanjih že od vsega začetka. Že dve leti je, kar na teh tekmovanjih sodelujejo tudi ženske desetine, tokrat sta bili iz Atmosia in Litostroja. Naše gasilke in gasilci so se na tekmovanje pripravljali že cel mesec, dvakrat tedensko popoldne v prostem času. Vaje so vsi vzeli resno, tako da si vodja Avgust Burger želi takega prizadevanja tudi v prihodnje. Pri pripravi in organizaciji je sodeloval tudi Franc Kolar. Dnevi priprav so hitro tekli in že je tu bila sobota, 17. septembra.

Navsezgodaj je deževalo kot iz škafa. Malo so se še pojezili nad zamudniki, nato pa v paradnih uniformah, vsi dobre volje (kljub zoprnemu dežju) odrinili proti Zasu. Okoli osme so že bili v

Trbovljah, kjer so jih pristrčno sprejeli, pogostili, nato pa so skupaj odšli v zbor. Po slavnostnem govoru so ekipe predale raporte. Z žrebanjem so določili vrstni red tekmujočih skupin. Pri tem Litostrojčani niso imeli posebne sreče — obakrat so potegnili štartno številko ena. Kot v večini športov je tudi v gasilstvu enica bolj nesrečna kot pa srečna številka. Naši gasilci seveda niso niti za trenutek pomislili na metanje puške v koruzo, saj se je ob devetih že začelo zares. Prve so bile na vrsti ženske. Tekmovale so pred gasilskim domom trboveljske poklicne gasilske brigade. Ves čas je padal dež in grozil, da bo pokvaril tekmovanje ali vsaj dobro razpoloženje. Začel se je boj za točke, boljše proti kazenskim točkam. Pravila so določena v pravilniku o športno tekmovalnih gasilskih in športnogasilskih disciplinah. Vseh možnih točk je tisoč, od teh pa se odbijajo kazenske. Kar trije republiški sodniki iz Trbovelj so skrbeli, da so tekme potekale po pravilih. Dekleta so se z vso silo in hitrostjo zag-

nale v boj za točke, fantje pa so jih spodbujali. Tekmovale so v dveh disciplinah: vaji s hidrantom in metanju reševalne vrvi v začrtan krog. Potrudile so se in opravile vse tako hitro, da jih za njimi nastopajoče Atmosovke niso mogle ujeti. Po nastopu deklet so se odpeljali na stadion nogometnega kluba Rudar iz Trbovelj, kjer so imeli tekmo fantje. Pomerili so se v dveh disciplinah: trodelnem napadu in raznoterostih, kamor spada tudi čim hitrejša oblačenje uniform. Še vedno je deževalo, zato ni čudno, da je eden naših gasilcev cmoknil po tleh. Smeh, tekmovalni športni duh, sem ter tja tudi kakšna ostra beseda. Ekipe so se med seboj ocenjevale in si na tihem želele čim boljšega uspeha. Na koncu sta dve komisiji zbrali točke, ocene in skupaj z deseterji ekip razsodili končni vrstni red, kar seveda ni bilo prav preprosto. Po tekmovalnem delu so bili vsi povabljeni v dom Tončke Ček, kjer so imeli kosilo, proglasili pa so tudi rezultate. Naše gasilke so zasedle prvo mesto, fantje pa tretje, kar je oboje lep uspeh. Najboljše ekipe so dobile tudi pokale. Pri moških so zmagali gostitelji iz STT, druga je bila ekipa iz Atmosia. Ob tej slovesni priložnosti so naši gasilci gasilskemu društvu STT Trbovlje podarili gasilski grb, ki ga je Avgust Burger s sodelavci izdeloval ročno kar osem ur. Po svečani podelitvi se je gasilska družba razživel ob glasbi in plesu. Poleg tekmovanja je medsebojno spoznava-

Pazi, da ti ne ugasne! Vsak čas bomo pripravljeni za gašenje

nje bistveno za taka srečanja. Polni prijetnih vtisov so odšli proti domu. Potrebno je pohvaliti gostitelja STT Trbovlje, ki je kljub vremenskim težavam, dobro organiziral tekmovanje.

In katere so bile naše gasilke in gasilci, ki so sodelovali na osmem tekmovanju industrijskih gasilskih društev sozda ZPS?

Ženska desetina:

Desetar Tatjana Žebavec
Strojniki Mili Anžur
Sel Tončka Ban
1. napadalec Marija Belopavlovič
2. napadalec Marija Čuk

1. vodar Tončka Ivanetič
2. vodar Marija Rauh
Rezerva Boža Novak

Moška desetina:

Desetar Ivan Kos
Strojniki Jože Lukunič
Sel Ilija Katilovič
1. napadalec Mustafa Gerzić
2. napadalec Igor Dimnik
1. vodar Anton Starc
2. vodar Jože Blatnik
1. cevar Janez Gale
2. cevar Ivica Andrijanič

Vsem čestitamo za dober uspeh!

Mojca Velkavrh

Tito v svetovni filateliji

Življenje in delo Josipa Broza Tita, velikega revolucionarja in misleca, borca za mir in enega najbolj uglednih državnikov v svetu, je našlo svoje mesto tudi v svetovni filateliji. Vrsta držav je počastila Titov obisk ali pa je z znamko obeležila spomin na voditelja neuvrščenih.

Prva tuja znamka s Titovim likom je izšla 19. septembra 1963. leta ob njegovem obisku v Braziliji, 15. oktobra istega leta pa je znamko izdala tudi Mehika. Leta 1977 je izšla serija štirih znamk z likom tovariša Tita in Kim Il Sunga, s katero so v DLR Koreji počastili Titov obisk. Decembra leta 1980 so v DLR Koreji izdali eno znamko v spomin na umrlega jugoslovanskega predsednika. Leto dni kasneje, 14. novembra 1981, je demokratska republika Sao Tome e Principe izdala dve znamki in dva bloka z likom Josipa Broza Tita, iste znamke je pretisnila z napisom "90 centenario — 1892/1982 — do nascento". Lani je ZSSR (25. 2. 1982, izdala eno znamko s Titovim likom, Irak pa je v seriji petih znamk za konferenco voditeljev neuvrščenih dežel v Bagdadu, ki je odpadla in je z delom pričela letos v New Delhiju (Indija), izdal znamko s Titovim likom. Zadnja tuja znamka in blok, na kateri so upodobili tovariša Tita, je izšla v prvi polovici 1983. leta v Centralnoafriški republiki.

Prva dopisnica s Titovim likom je izšla 1944. leta v ZDA, ko so ameriški filatelisti počastili osvoboditev albanskega glavnega mesta Tirane. Na dopis-

Spominska znamka, ki so jo natisnili v Braziliji leta 1963 ob Titovem obisku (Znamka je rjava — enobarvna)

nici je bila slika maršala Tita, zastavi Albanije in Jugoslavije ter napis "Titovi partizani osvobodili Tirano".

Vrsta držav oz. filatelističnih organizacij je počastila Titov obisk v njihovih državah z ovojnicami prvega dne (Brazilija — 1963, Mehika — 1963, ZDA — 1963, Vatikan — 1971, Bonn — 1974, Frankfurt — 1974, Lizbona — 1977, Pariz — 1977, London — 1978 in ZDA — 1978, ČSSR (1946) in Madžarska (1947) pa sta Titov obisk počastili s priložnostnim žigom.

Narodi, narodnosti in vsa napredna gibanja v svetu, ki se borijo za svojo neodvisnost in pravice, so bili deležni podpore tovariša Tita. V njihovih srcih bo ostal za zmeraj kot svetel lik.

I. Garaj

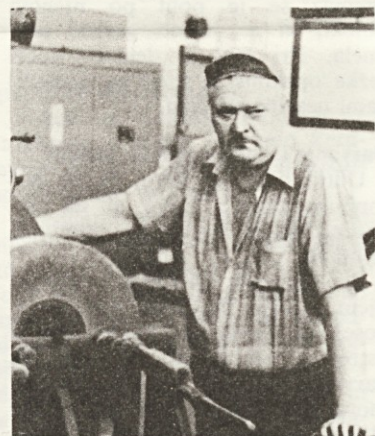
Spominska znamka in ovojnica, ki sta bili natisnjeni ob Titovem obisku v Šri Lanki. Obe sta natisnjeni v večbarvnem tisku

PORTRET

Janez Tomšič

Leta so že minila, odkar je Janez Tomšič prvič prestopil prag Litostroja. Litostroj je bil takrat precej manjši in tudi človek z obilico domišljije bi si težko predstavljaj, da bo iz njega nastal tak velikan, kot je danes. Janez pa je bil takrat še mlad fant, poln življenjske energije, želja in pričakovanj, ki si najbrž ni predstavljal, da se bo ta njegov korak tako globoko zarisal v njegovo življenje. Za strojnega ključavničarja se je izučil pri nekem obrtniku, potem pa so ga kmalu poklicali k vojakom. Ko se je leta 1949 vrnil iz vojske, je Litostroj stal že dve leti, primanjkovalo pa mu je dobrih, natančnih in sposobnih delavcev. Tako z zaposlitvijo ni bilo problema. Janez je pričel delati na rezkalnem stroju v obdelovalnici. Osem let je delal na tem stroju, potem pa je dobil v roke vrtno rezkalni stroj, s katerim zdaj dela že 26 let — dovolj časa, da ga je spoznal do podrobnosti, odkril vse njegove muhe in zahteve, seveda pa tudi načine, kako ga obvladovati, da je izdelek po končani obdelavi takšen, kot mora biti.

Ko sem ga vprašal, zakaj je ostal ves čas zaposlen v naši delovni organizaciji, se je nasmehnil. Priznal je, da sem ga s tem vprašanjem spravil kar nekoliko v zadrego, saj o tem ni nikoli razmišljal. Zdi se mu samo po sebi umevno. Takšno je pač življenje. Z delom je zadovoljen, saj mu omogoča, da pri njem uveljavi vse

znanje in spretnost, ki si jo je z leti nabral. Številne delovne zmage in dolgoletno sodelovanje s sodelavci je med njimi spletlo tesne vezi, postali so prava mala skupnost. "To je moj drugi dom", pravi, "vsa ta leta, delo, ki smo ga skupaj opravili, in številni prijetljaji so nas tesno povezali." Prav gotovo bi bilo neresnično in pretirano govoriti, da mu je vseh 34 let minilo brez težav. Resda so včasih nastala med sodelavci manjša nesoglasja, ki potem, ko so zgledena, še bolj utrdijo prijateljstvo. Spomnil se je obdobja, ko je bila v težavah celotna delovna organizacija in je moral prav vsak stisniti zobe ter čim bolj zagnano poprijeti za delo. Težave so vedno in če so, so zato, da jih premagamo ter pokažemo svojo voljo in sposobnost.

Mnogi med nami ne vedo tega, da je bil Janez Tomšič v mladosti, ravno v letih, ko je pričel delati v Litostroju, zagrižen plesalec. In to ne navaden plesalec, čeprav se še danes rad zavrti v pravi družbi, temveč tekmovalni plesalec standardnih plesov. Ko sva se menila o tem, nikakor ni mogel prikriti, da je bil v mladosti obseden od plesa, saj ga še danes zasrbijo podplati in spreletijo mrvljenji, če se spomni tistih časov. To so bili naporni pa tudi zadovoljstva polni dnevi. Tekmovalni ples ni kakšno navadno poplesavanje in vrtenje po parketu, kakor si ples navadno predstavljamo, temveč naporen šport, saj ga nekateri po težavnosti

primerjajo z lahko atletiko. Mnogo treninga, fizične kondicije in volje je potrebno vsakomur, ki se želi z njim ukvarjati, še več pa tistemu, ki hoče uspeti. Vaje so imeli večkrat tedensko, pred tekmovanji pa tudi vsak dan. Mojster Jenko, ki je bil njihov vadiatelj, plesalec ni dal miru. Janez je bil v tistem času razpet med strojem v tovarni in plesiščem. Vsi naporni treningi pa so bili pozabljeni ob dobrih uvrstitvah na republiškem tekmovanju. Doseženi uspeh in zadovoljstvo ob tem, sta kot vedno zabrisala vsa odrekovanja in ga spodbujala k nadaljnjemu delu. Kot vsak fizično naporen šport pa tudi tekmovalni ples zahteva mladega in močnega človeka. Obstaja starostna meja, ko se je potrebno odločiti, reči ne in prepustiti mesto mlajšim. Kmalu zatem, ko je dopolnil 30 let, je tudi Janez Tomšič opustil tekmovalni ples. Leta 1959 se je odpeljal s kolesom v Opatijo na plesni turnir. Udeležil se ga je le kot gledalec. Takrat je tudi dokončno prenehal z aktivnim plesnim tekmovanjem. Še vedno pa si prav z veseljem ogleda kakšno zanimivo plesno prireditev. V Ljubljani bo v hali Tivoli konec septembra tekmovanje v akrobatskem rock'n'rollu in prav gotovo si ga bo ogledal. Nekajkrat je že gledal reklamo na televiziji in zanimala ga kakšne so te nove akrobatske plesne figure tako zanimive in vratonolomne so videti na malem ekranu.

Ob koncu kratkega razgovora sem ga vprašal, kako se znajde v stabilizacijskih časih. Nobenih posebnih težav nima, niti jih ne občuti, saj so otroci že pri kruhu, sama z ženo pa zaslužita dovolj za udobno življenje. Ne zdi se mu preveč hudo, le da ne bo slabše. Sicer pa je vse odvisno od tega, s katere strani gledaš. Če dandanašnji primerjamo z obdobjem izpred nekaj let, se nam zdi slabo, če pa posežemo kakšnih trideset let nazaj, pa se imamo kar v redu. Res ni najboljše, vendar smo v preteklosti uspeli prebresti še večje težave.

t. š.

PO SLOVENIJI

1000 kilometrov

O tej široko zastavljeni kolesarski akciji litostrojских kolesarjev je bilo v našem časopisu že napisano nekaj besed, prav tako o njenih pripravah in tudi o samem namenu akcije. Morda ob tej priložnosti samo na kratko o "rojstvu" te kolesarske krožne poti po Sloveniji, imenovane Slovenska kolesarska transverzala. Poleti leta 1979 je skupaj s kolesarji kluba Rog-Franek prevozil to pot naš znani novinar — kolesar Tone Fornezzi-Tof. Za pot, ki bo v našem časopisu opisana v dveh nadaljevanjih, so porabili osem dni in s tem dokazali, da se da, z ustrezno kondicijo in seveda opremo, brez bencina prevoziti 1000 kilometrski krog po Sloveniji in si tako na svojstven način nekoliko bolj podrobno in doživeto ogledati vse njene lepote. Tudi mi Litostrojčani, ki smo letos krenili po njihovem vzoru, smo na kolesih spoznali, da je vse, kar je doseženo v lastnem znoju za ceno določenih naporov in odrekanja, vredno veliko več in je lepše od tistega, kar nam je v življenju servirano "na pladnju". Tone Fornezzi-Tof je torej poleti 1979 po uspešnem zaključku te poti novo traso imenoval Slovenska kolesarska transverzala. Za Tofom so te ceste prekosarili še kolesarji Integrala, Name, PTT in mnoge druge skupine. Od vseh pa je bila zadnja — to je naša, najbolj številna in tudi najbolj organizirana. Sadovi dobre organizacije in priprav, so se pokazali že prvi dan. Dobro vzdušje ob solidni vožnji brez padcev in drugih nesreč nas je spremljalo vse do cilja. Da ne bi zgubil rdeče niti pri opisu te transverzale, se s peresom raje preselim na sam štart, v Litostroj, na dan 26. 8. 1983, ko se je pri vhodu zbralo ob spremelovalnem kombiju 18 kolesarjev iz Litostroja, zastopnikov mlajše, srednje in starejše generacije. Naj jih predstavim s kratkim opisom. To so bili:

PREVOZILI SMO 1000 KM PO SLOVENIJI

- iz tozda IRRP:
- 1. Marjan KLEMEN — vodja odprave
- 2. Boštjan ŠKULJ — specialist za sprint in spuste
- 3. Rajko GRIZON — referent za večerno in nočno zabavo
- 4. Milan SVETELJ — naš finančni minister
- 5. Jože REŽEK — vsestransko šolan kolesar
- 6. Silvo MODERC — tehnični vodja in mehanik od jutra do večera
- 7. Majo PAHOR — najboljši in najbolj potrpežljiv šofer — spremljevalec

- iz tozda PUM:
- 8. Jože STANKOVIČ — (Maša) — Gladkova konkurenca
- 9. Janez GLADEK — (Džado) — Maševa konkurenca
- 10. Janez JEREB — njun nadzornik
- 11. Vinko UDOVČ — fotograf in kolesar v odpravi

- iz tozda OB:
- 12. Srečko PIRMAN — (ŽVAU) — Škoflekova konkurenca št. 1, a specialist za vzpone, vodenje grupe, dobro razpoloženje itd. itd...
- 13. Vlado SAZONOV — (Sazonc) — sovražnik zadnjih špic
- 14. Alojz RUPNIK — (Lojze) — mojster za ravnanje kolone — dizajn mojster

- iz tozda SŠTS:
- 15. Milan ŠVARC
- 16. Janez GROM — oba svetla vzornika mlademu rodu na naši šoli

- iz tozda PTS:
- 17. Branko ŠKOFLEK — (Brane) — Pirmanov "sparing partner"

- iz tozda PROD:
- 18. Alojz FABČIČ — najstarejši član odprave in vzoren kolesar

- iz tozda MONT:
- 19. Dušan ŠKARABOT — (Dule) — najtežji kolesar, soliden voznik in strokovni tolmač v hidroelektrarnah.

Upam, da sem vam celotno ekipo za silo predstavil. Funkcije po specifičnih lastnostih članov so bile razdeljene tako, da je bila ekipa zares na vse

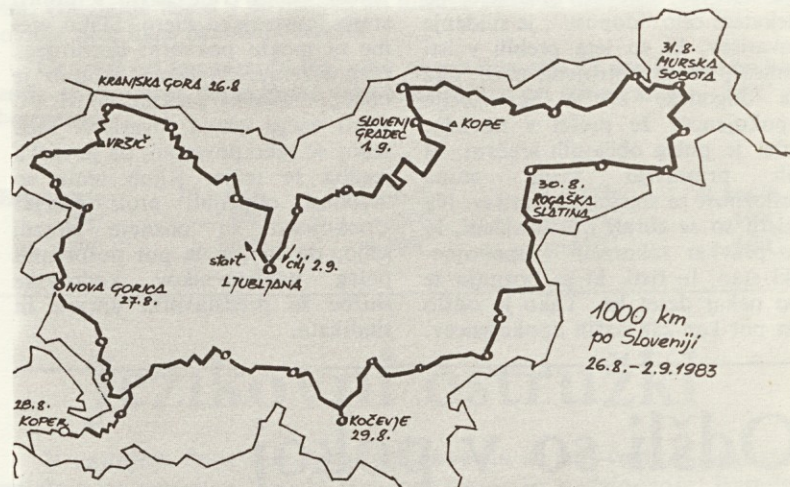
pripravljena. Treba se je bilo le še zbrati, pregledati kolesa, se postaviti v vrsto pred spomenikom in po pozdravnem govoru in odgovoru ter ob številnih srečeljih pozdravih naših sodelavcev kreniti na dano znamenje na prvo etapo Slovenske kolesarske transverzale. Kljub kislemu vremenu smo bili vsi vedno razpoloženi in prepričani v svoj uspeh. Torej — na pot in srečno vožnjo mimo lukenj in čez nje po naši lepi Sloveniji.

1. etapa 26. avgusta: Ljubljana — Kranjska gora

Cilj prve etape je bil Kranjska gora. Dolga rumena kolona razposajenih Litostrojčanov se je vila po Celovski cesti proti Sentvidu. Nekam čudno so izstopale te žive barve in veseli vzkliki iz moreče in žalostne sivine, ki je ta dan pritiskala na Ljubljano in skušala izgnati iz kolesarskih src veselje in dobro voljo. To začudenje je bilo opaziti tudi na obrazih mimoidoših, ki so gledali za nami in šele z napisov na hrbtni strani dresov razbrali namen te dolge kolone. V Skaručni smo se ustavili, se zadnjič pogovorili o vsem, predvsem pa o varni in pametni vožnji. V ta namen smo se razdelili v dve enako močni skupini, v kateri je bilo po devet kolesarjev. Razdalja med obema kolonama naj ne bi bila krajša od 100 m in ne daljša od 1000 m. Tega so se naši vrli Litostrojčani zvesto držali celih sedem dni. Ta dogovor je postal za nas zakon, saj se je taka odločitev kmalu pokazala za pametno. V tem delu nas je dohitela novinarka Ljubljanskega dnevnika s fotoaparatom. Nekaj besed o akciji, posnetek in — srečno naprej. Kot da bi bili že od zdavnaj med seboj uigrani, smo se peljali po že tolikokrat prevoženi cesti skozi Vodic do Brnika, mimo Šenčurja ter skozi Kranj do Kokrice, tam na levo skozi Naklo ter pod magistralno cesto na Podbrezje, kjer so specialisti za vzpone zagrizli v klance, kot da je cilj etape že na vrhu brezjanskega klanca. Na vrhu so se ti "našpičeni" vedno zbrali, komentirali svoje garaško delo in počakali ostale, počasnejše, da so se jim pridružili. Zopet formiranje obeh skupin, prva naprej, pa kombi z našim "Budom Spencerjem" in za tem še druga z mehanikom. Za seboj smo imeli že 1316 lukenj in samo en počen tabular. Vinko je v dilemi med luknjo ali kamnom izbral raje kamen — in izbral je slabšo varianto. Vožnja proti Bledu se je odvijala kot na "Giru d' Italia" in z vmesnim postankom ob Šuljevem "gumi defektu" pri Lipnici smo prileteli skozi Lesce, naš vodja druge kolone — Žvau pa je svoje vozače popeljal do Bleda. V svitu popoldanskega sonca, ki je pokukalo izza razmočenih oblakov, smo zasedli svoje mize pred bifejem, izpraznili birtovo zalogo piva in se zakadili v klance proti Gorjam. V dveh grupah so rumeni kanarčki privozili na vrh in mojstri za spust so popadali v dolino pod Mežakljo. Pred Jesenicami smo se zopet uredili v strumno vrsto in se v urejeni koloni predstavili Jeseničanom. Pot skozi mestni vrvež nam je utiral Majo s svojim fordov. V naslednjem odseku do Kranjske gore se je ljubiteljem gora odkrila na zahodu krasna panorama Julijcev, ki so se kopali v svetlobi poslavljajočega se dneva. Tam čez bo treba jutri. Pred Kranjsko goro smo zavili desno pred Porentov dom, kjer smo rezervirali prenočišče, sebe in kolesa pa prepustili v oskrbo osebju doma. Pred fasado zgradbe nas je pričakal ustanovitelj Slovenske kolesarske transverzale, naš znani Tone Fornezzi, s katerim smo se zaklepetali in zvedeli, da smo prvi gostje gorenjske kolesarske postojanke, v katero je bil tega dne imenovan Porentov dom. Tudi dva prijatelja Vrščič, prekaljena kolesarja z Obirske ulice, sta naju pričakala. Prišla sta z Vrščiča. Naš finančni minister Svetelj je uredil svoj del opravkov, jaz sem imel kmalu šmiraste roke od centriranja zadnjih koles, ostale funkcije oziroma njihovi nosilci pa so stopili na sceno malo kasneje. Po obilni večerji z dodatki za jutrišnji vzpon je nekaj Rajčevih pristašev odšlo na ples v hotel Bor. Vodja nočnega življenja ni imel dosti sreče. "Gertruda nicht dancen" je bil običajen odgovor in naši fantje so se morali zadovoljiti s solo plesom. Zlobneži smo to ocenili kot sprostitev živčne napetosti in treme pred jutrišnjim vzponom na Vrščič.

Na fotografiji so vsi udeleženci kolesarskega podviga "1000 km po Sloveniji", razen avtorja članka

Veseli start je bil 26. avgusta ob 14. uri izpred Litostroja

2. etapa 27. avgusta: Kranjska gora — Nova Gorica

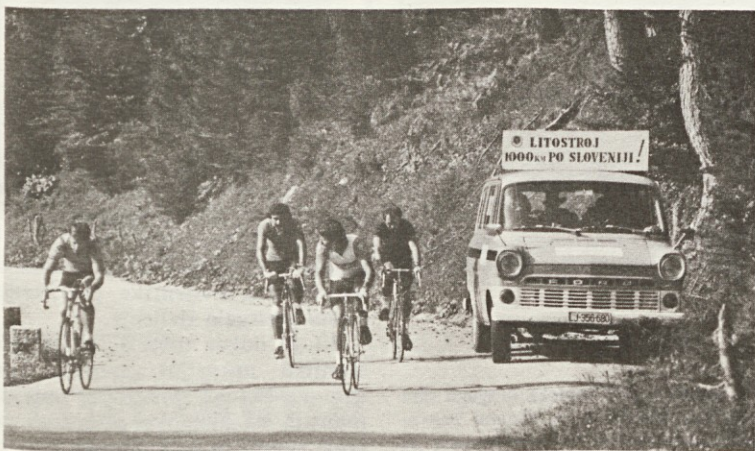
se je začela pred hotelom Lek, v družbi obeh kolegov z Obirske — Milana Oblaka in Mira Komina ter jasno — Tofa na svojem Pinarellu. Ekipa je bila kar nervozna od silne želje, ki jo so vzbudili od sonca obsijani vrhovi Prisojnika in Mojstrovke, naš dopoldanski cilj — 1611 m visoki Vrščič, pa nas je čakal na sedlu med njima. Pred štartom sem nekaterim bolj zagnanim očistil "kopita", da bi šprinterice ne izpadale s pedalov in kolona je krenila. Tu kolektivnost v grupi ni bila več mogoča. Vsak je vozil sam. Prestave so kmalu zaropotala in vršiške šajbe so začele dajati svoje. Le šum gume ob grobi asfalt in kocke ter sopenje lastnih pljuč, je bilo slišati vse do vrha. Dobro so vozili ti naši fantje! Dobesedno požrli so tistih 24 ovinkov in Srečko, naša "žvau", je bil na cilju prvi (47 minut). Za njim je tesno pridrivala IRRP-jeva ekipa štirih članov, ostali pa kmalu za temi. V kombiju je bil le Vinko, ki je te solo-prodore tudi fotografiral. Moja malenkost tudi pri vzponu ni imela miru. Kolegu Milanu so dezertirale zadnje prestave. Postanek pod vrhom, orodje ven in strokovno izživljanje ob pulzu 120 se je začelo. Kmalu sva tudi midva uzrla prelaz in množico veselih obrazov, ki so premagali najhujšo strmino na naši poti. Res je — Bedančeva zarebrnica s slaščicami za večerjo pomaga. Sledi nekaj posnetkov za spomin, žigosanje gorskih vzponov, oblečemo si vetrovke in se spustimo v glogboko, sončno dolino Soče čez 38 ovinkov. "Bud Spencer" v Korubiju in moja malenkost z orodjem sta vozila na repu in spotoma večkrat ustavila nekaterim "stoparjem", ki jih je kolo pustilo na cedilu. Od zaviranja so se obroči tako segrevali, da so prenapete špice letale in puščale za seboj krive "feltne" ter zaskrbljene obraze, ki so se milo ozirali navzgor, odkoder se mora pokazati Silvo s ključji. Rešili smo vse take zadrege, generalno pa smo se lotili ležaj-

jev in drugih vitalnih delov v dolini v vasi Trenta. Do Borca je šlo zopet vse po starem. Pogled na lepo in urejeno vožnjo v koloni je bil res razveseljav. Oči so bile uprte v cesto, na zaplate in luknje ter v sosedo pred nosom. Na odseku nad Bovecem in Kobaridom smo žrtvovali še dve gumi in eno špico, kar pa ni kvarilo razpoloženja, saj nam je take motnje sproti popravljala prelepa dolina Soče, ki se je dobesedno kopala v soncu. Rumenčki so dobesedno pridivali v Kobarid. Obilno kosilo in od piva sta fantom vrnila moči, moje roke pa so zopet grabile po orodju, špicah in obročih. Odet s hvaležnostjo svojih varovancev sem se odpeljal za njimi proti Tolminu, potem dalje po dolini do gradbišča HE Ajba, kjer je imel predavanje strokovnjak Dule. Igraje smo privozili v Solkan do hotela Bogatin, kjer se je solidna oskrba ponovila. Obvezno pivo, "šraufanje" in iskanje mehanika za težje okvare, večerja in končno ples pred hotelom. Finančni minister in mehanik sta svoje opravila, na sceno so prišli osvajački ženskih src z Rajcem in Sezoncem na čelu. Kljub ostrim konkurenci so se v ospredje prebijali tudi ostali garači, ki za take podvige niso bili predvideni. Izposlovali smo si tudi pesem posebej za nas — kolesarje — in takrat smo prišli na račun prav vsi. Tisti večer so nekateri zaspali z veliko lepšimi mislimi kot običajno.

3. etapa 28. avgusta: Nova Gorica — Koper

Naši dve koloni sta prišli do Šempetra. Prva skupina je z mojo osebo na čelu zavila levo proti Braniku, druga tudi, le naš Majo s tremi zaostalimi "defektarji" je tu zgrešil in zavil "po bližnjici" na desno. Ti ubogi zgubljeni bratje so zaman čakali trenutka, ko bodo uzrli svojo glavino. Spraševali so ljudi po kolesarjih pred njimi. "Seveda, nekaj minut pred vami so!" je bil odgovor. Bili so res, pa ne mi. Slučajno

(Dalje na 12. strani)

Tudi za kolesarje bi lahko rekli, da v breg kolena grizejo, kar sicer velja za planince (Foto: V. Udovič)

Posnetek za spomin na Vrščiču. Bedančeva zarebrnica nam je vsekakor pomagala

UPOKOJENCI

Bili smo v Fiesi

September je tu in z njim vsakoletni jubilej Titovih zavodov Litostroj, katerega se posebno razvesele tudi naši upokoјenci.

Vsako leto se v prazničnem tednu zopet zberejo pred tovarno v zgodnjih jutranjih urah, kot da bi spet hiteli na delo. Pred tovarno jih čakajo avtobusi in "ših", ki je pred njimi, ni niti najmanj podoben napornemu in utrudljivemu delu, ki so ga opravljali nekateri pred letom, drugi pred desetletji na svojem delovnem mestu. Čaka jih izlet, zabava, kramljanje, spomini na minula leta v Litostroju.

Letos so upokoјenci krenili na pot v dveh skupinah. Prva je bila na izletu od 8.—11. septembra, druga pa od 11.—14. septembra. Ta izlet je resnično doživetje, za nekatere celo "dopust", je snidenje tovarišev, ki so leta prebili v isti izmeni, za istim strojem, mizo. Gre za dogodek, ki je na veselje upokoјencev že prešel v navado. Izlet je poleg občasnih srečanj, ki jih pripravijo tozdi, edina priložnost za srečanja tovarišev. Na izletu so se zbrali Litostrojčani, ki so pravkar zakoračili v upokoјenski stan, in tisti, ki ga poznajo že po nekaj deset let. Tako je odšlo na pot kar 238 naših upokoјencev.

Najstarejši je imel že več kot 80 let!

Najprej je bila kot cilj predlagana Malinska, na željo upokoјencev pa so raje zavili v dobro staro litostrojsko Fieso. Slabo vreme ni moglo pokvariti imenitnega razpoloženja. V drugi skupini je obetajoč začetek prekinila novica o smrti enega izmed tovarišev. Med seboj so tako povezani, da je vsaka izguba še težja. Kljub temu so avtobusi odpeljali proti morju. Upokoјenci so pozneje izrazili željo, da bi jih na pot pospremili poleg predstavnikov kadrovske službe še predstavniki uprave in sindikata.

Takoj ob prihodu v Fieso so opazili spremembe na našem počitniškem domu: tlak na tleh jedilnice, obnovljeno notranjost in fasado, litostrojski napis (zdaj so vedeli, čigavi so).

Strežno osebje se je zelo potrudilo, da je te štiri dni naredilo čim bolj prijetne. In uspelo mu je. Študentje—strežajke so pripravile kratek program s plesom. Ker je bilo ravno pravnjše število moških in žensk, so se lahko zavrtele skupaj z njimi.

Duo Pungartnik je skrbel za dobro razpoloženje vse do poznih nočnih ur, ko se je rajanje izteklo v ples z metlo in "povštertanc". Dnevi so bili prekratki, da bi lahko obredli vse poti in plaže, na katerih so včasih poležavali, da bi se spomnili vseh žalostnih in veselih dogodkov. To so bili spomini ljudi, ki so v tovarni vsak dan pustili več kot osem ur, marsikatero popoldne in soboto. Tako ni čudno, da jih je še vedno veliko aktivnih v svojih krajevnih skupnostih. Te kažejo različen posluš za želje upokoјencev in jim izkazujejo večjo ali manjšo pozornost. Glede tega velja posebno pohvaliti KS Litostroj, ki je tudi najbolj povezana z delovno organizacijo. Ta krajevna skupnost nikoli ne pozabi na jubileje upokoјencev, v drugih pa se to kar rado

zgodí. Doživetje ob takih proslavah ni popolno, če se ne dobijo tisti pravi "Litostrojčani". Zato so predlagali, da bi se enkrat letno na primer ob dnevu upokoјencev, vsi skupaj zbrali v Litostroju ali v prostorih litostrojske krajevne skupnosti.

V soboto so upokoјence pozdravili: predsednik delavskega sveta Jure Vulkan, predstavnik sindikata Pavle Stupnikar, predstavnik delovne organizacije Alfred Tomažič, predstavnik ZK Joco Klobučar pa je vse povabil na slavnostno otvoritev in ogled nove jeklolivarne. Tako se bodo lahko prepričali o stalnem razvoju Litostroja tudi v časih gospodarske stabilizacije. Dogodke v Litostroju upokoјenci spremljajo pretežno preko časopisa. Na srečanju so lahko "v živo" povprašali, kako se uresničuje delitev po rezultatih živega in minulega dela, se veseli izboljšav in našega napredka.

Veselo razpoloženje je trajalo vse do konca. Naši upokoјenci so lahko začutili, da niso odveč, da so jim litostrojski delavci hvaležni za leta in delo, ki so ga pustili v Litostroju. Toliko je bilo vsega, da je resnično manjkalo le fotoaparat, ki bi vse to zabeležil. Številna udeležba kaže, kako veliko je upokoјencem do tega srečanja in kako veliko pripadnost čutijo do Litostroja. Želja vseh udeležencev je bila, da je treba lepo navado letnih srečanj nadaljevati, saj se jih upokoјenci že vnaprej veselijo.

Mojca Malovrh

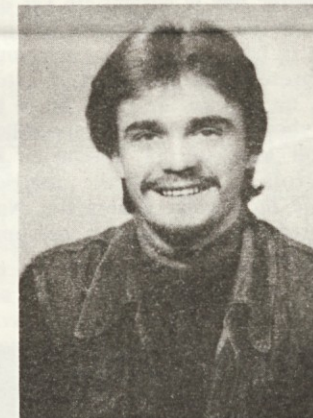
V slovo

V sredo, 24. avgusta, je umrl naš dolgoletni sodelavec Anton GLAČVAN, vodja livarne bele kovine. Od njega smo se poslovili v njegovem rojstnem kraju, v Velikih Laščah. V Litostroju se je zaposlil že pred šestnajstimi leti kot ključavničar na vmesnih operacijah. Zaradi izredne marljivosti in strokovnosti je bil 1971. imenovan za vodjo livarne bele kovine. Tu je uspešno delal vse do letos, ko ga je zahrbtna bolezen priklenila na bolniško posteljo. Potem ni več prišel med nas in po dobrih petih mesecih je podlegel hudi bolezni. V vseh dvanajstih letih, kolikor je vodil dela v livarni bele kovine, si je ves čas izredno prizadeval za tehnološki napredek vlivanja in kvaliteto ležajev. V tem je tudi uspel, saj je njegovo delo uspešno vgrajeno v številne vodne turbine, črpalke, reduktorje in cementarne v domovini in v svetu.

V tovarni ga ne bomo več srečevali, vendar pa se ga bomo še dolgo spominjali.

Sodelavci iz obdelave

23. avgusta smo se na pokopališču v Škofji Loki za vedno poslovili od sodelavca Jureta ZAVRŠNIKA. Komaj dve leti je bil zaposlen v našem tozdu, ko mu je na začetku življenjske poti kruta usoda pretrgala življenje.

Bil je dober tovariš, ki je zelo marljivo opravljal zaupane mu naloge. Mnogo prežgodaj nas je zapustil, da bi lahko prispeval vse svoje znanje in sposobnosti.

Sodelavci se ga bomo vedno spominjali kot vestnega, prizadevnega delavca in dobrega tovariša. Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Sodelavci iz tozda PTS

Odšli so v pokoj

V začetku avgusta letos je odšla v pokoj naša dolgoletna sodelavka Sonja GROŠELJ — računovodja v TOZD ZSE.

V Litostroju je delala polnih 34 let. Kot mlado dekle je prišla leta 1948 v našo, še ne dograjeno, delovno organizacijo in ji je ostala zvesta vse do upokojitve. Vseskozi je opravljala zahtevna in odgovorna dela v računovodstvu. Nikoli ji ni zmanjkalo poguma, znanja, dobre volje in prijazne besede. Vedno se je bila pripravljena spoprijeti s težavami in kljubovati oviram, ki so se pojavile ob njenem in našem delu. Z leti si je nabrala bogato znanje, ki ga je vsa leta prenašala na mlajše sodelavce.

Z veseljem se bomo spominjali let, ki smo jih preživeli skupaj. Želimo ji še veliko prijetnih trenutkov v prihodnosti.

Sodelavci TOZD ZSE

10. avgusta smo se v modelni mizarni v prisrčnem vzdušju, med modeli in modečkami, s pesmijo pa tudi s solzami poslovili od naše Marte TERTNIK, ki je odšla v pokoj.

Pred dvajsetimi leti, 3. junija 1963, je prvokrat prišla v modelno mizarno, kjer je ostala do upokojitve. Vestno in natančno je opravljala delo tajnice v našem obratu. Poleg službenih zadolžitev, pa je aktivno sodelovala tudi v planinski organizaciji in smučarski sekciji.

Vedno je bila nasmejana, razumevala in je znala prisluhniti vsakemu izmed nas. Vse nas je poznala v dno duše in za vsakogar je imela toplo besedo.

V pokoj odhaja polna zdravja, veselja in življenjskih moči. Želimo ji še mnogo srečnih in zdravih let v krogu svoje družine.

Sodelavci

Pestro v novo sezono

Kot vsako leto so se na začetku nove sezone vsi naši sodelavci, ki ljubiteljsko sodelujejo v kulturno-umetniških skupinah, zagnali v delo.

Pri pihalnem orkestru smo naredili načrt dela v letošnjem letu: Obnovili bomo nekaj skladb iz prejšnjih let, naštudirali nekaj novih skladb za orkester in za sodelovanje s pevskim zborom ter ansambлом Ljubljanskih mažuretk.

Programska komisija se trenutno trudi, da bi izbrala čim bolj pester program, ki bo zanimiv tako za člane orkestra kot za poslušalce.

Orkester bo imel nekaj kadrovske težave zaradi odhoda nekaj mladih članov na odsluženje vojaškega roka.

Podobno kot orkester je svoje načrte zastavil tudi mešani pevski zbor, ki bo v letu 1984 praznoval 10-letnico svojega uspešnega delovanja.

Poleg ambiciozno zastavljenega programa bo glavna skrb posvečena izvedbi slavnostnega koncerta ob jubileju. V ta namen bodo imenovali poseben odbor, ki bo poskrbel za vse podrobnosti.

Prizadevajo si tudi pomnožiti svoje vrste, zato vabijo vse, ki jim je do lepega petja, da se jim pridružijo.

V foto-kino klubu so tudi že zastavili delo. Poleg stalnih dejavnosti bodo pripravili tečaje za vse tiste sodelavce, ki si želijo na področju fotografije pridobiti več znanja in izkušenj. Svoje fotografije nameravajo razstaviti tudi v nekaj delovnih organizacijah. Ostane nam, da vsem, ki so pripravljeni dati svoj prispevek kulturno-umetniškemu ustvarjanju, zaželimo veliko uspeha.

B. Ilić

ZAHVALE

Vsem sodelavcem in sindikalni organizaciji tozda Obdelava se iskreno zahvaljujem za obiske in izkazano pozornost mojemu možu v času njegove težke bolezni.

Zahvaljujem se tudi vsem, ki ste ga 26. avgusta 83 spremili na njegovi zadnji poti, delovni organizaciji in sindikatu Titovih zavodov Litostroj ter sodelavcem za vence in poslovilne besede ob grobu. Posebna zahvala velja tudi litostrojskemu pihalnemu orkestru.

Pepca Glavan

ZAHVALE

Ob boleči izgubi mojega dragega sina Jurija ZAVRŠNIKA se iskreno zahvaljujem sodelavcem in sodelavkam iz TOZD PTS, ki so mi izrazili sožalje, darovali cvetje in ga pospremili na njegovo zadnjo pot. Iskrena hvala sindikalni organizaciji TOZD PTS, pihalnemu orkestru in tovarišu Janezu Škofu za občutene poslovilne besede.

Oče Pavle

ZAHVALE

Zahvaljujem se vsem sodelavcem iz Livarne sive litine za prijetno poslovilno slovesnost, ki so jo priredili ob mojem odhodu v pokoj. Zahvaljujem se tudi za lepo izbrano darilo, tovarišu Penku pa za spodbudne besede in prijetne želje.

Vsem skupaj želim čimveč uspehov pri nadaljnjem delu.

Anton Hočvar

Hčerki Angelca Ažman in Terezija Adamič

Ob smrti očeta in dedka Andreja KNEZA se zahvaljujem sodelavcem iz tozda Obdelava za izrečeno sožalje, finančno pomoč, poslovilni govor in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Vsi njegovi

Zahvaljujem se vsem sodelavcem iz TOZD NAB za pomoč in obiske v času moje bolezni. Še posebej se zahvaljujem sindikatu in Zvezi mladine.

Vida Werlt

ČESTITKE

V mesecu avgustu je srečala Abrahama tov. Marija KOŽELJ iz TOZD ZSE. Ob tem prazniku ji pošiljajo iskrene čestitke vsi njeni sodelavci.

ALBINCI GREGOREC, knjigovodkinji družbenopolitičnih organizacij in blagajne vzajemne pomoči iskreno čestitamo ob njenem srečanju z Abrahamom.

Želimo ji še veliko dobrega zdravja, osebne sreče in razumevanja.

Sodelavci

V septembru so se srečali z Abrahamom naši dolgoletni sodelavci: Mijo MATJAŠIČ iz livarne sive litine, Marija LAH iz službe kvalitete ter Jože ŠKRJANEC in Damjan PERKO, oba iz jeklolivarne.

Ob tem lepem jubileju jim vsi sodelavci iz tozda PUM iskreno čestitamo in jim želimo še veliko srečnih in zdravih let.

Naslovník neznán

V avgustu smo prejeli 23 vrnjenih časopisov Litostroj:

Dimitrije KIRIDIČ, Bizoviška 49, Dobrunje; Milan GLINŠEK, Pero 25, Grosuplje; Marija ROTAR, Tacenska 14, Šk. Loka.

Bojan KRUIHAR, Celovška 361, Lj. Šentvid; Bojan PANIČ, Celovška 355, Lj. Šentvid; Tomislav TAKIČ, Celovška 347, Lj. Šentvid;

MUSTAFA Sabić, Čanžkova 57; Ante GRIGILO, Gubčeva 2; Tranc ILIJAŠ, Kvedrova 7; Vaso MILOVANOVIČ, Martinova 1; Hasan REKIČ, Na Jami 4; Mile ANGELOV, Pot na Rakovo ješlo 17/X; Pera DEVURA, Pot na Rakovo ješlo 41/C; Drago MARKOVIČ, Pot na Rakovo ješlo 17/C; Nastasija PETROVIČ, Pot na Rakovo ješlo 41/77;

Jasmin PJANIČ, Petkovškovo nabrežje 67; Ismet PJANIČ, Petkovškovo nabrežje 67; Djuluga JUSIČ, Stegne 20; Magda KALABIČ, Stegne 14; Danijel MALENSŠEK, Stegne 20; Bojan PULKO, Trg okt. rev. 16;

Satef JUSIČ, Vevška 42, vsi iz Ljubljane.

Za posredovanje novega naslova nam lahko pišete na:

ZPS TITOVÍ ZAVODI LITOSTROJ, Informativni center, 61000 Ljubljana, Djakovičeva 36, ali sporočite po telefonu na številko 556—021,

interna 246.

Mar ne sije resnično zadovoljstvo nad doseženim uspehom z lic (dela) udeležencev izleta na Krn, 20. in 21. velikega srpana? Na vrhu so v hipu pozabljeni vsi napor in kaplje (potoki) znoja, ostanejo pa v spominu lepi pogledi, šaljive pripombe in tovarištvo ... In kako se prileže požirek osvežujoče limonade, kakršno ima na primer v rokah eden od vodičev!

t. t.

Kako lep je svet, če si se moral za doživetje lepote pošteno potruditi...

Čutiš svet, čutiš Zemljo, Sonce, veter, vse diha s teboj in te omamlja...

Zvečer boš zopet legel v posteljo in doživljal boš vse udobje toplega, mehkega ležišča...

In vročo, kadečo se juho srebaš pobožno, večerja, čeprav skromna, je obred.

Ko se skloniš, da bi zajel vodo iz hladnega studenca, občutiš vso dobroto bistre pijače in srečo, da je voda ob poti.

Stvari, ki so ljudem vsakdanjost, ki jih niti ne opazijo več, ti pomenijo v tistih trenutkih neizmerno bogastvo, posvetiš se jim z vsemi mislimi in vsem telesom.

Ješ zato, ker si lačen, piješ zato, ker si žejen, spiš zato, ker si utrujen.

in ne zato ker je čas kosila, ne le zato, ker je noč čas za spanje in vsako vlakno posebej čuti, da ješ in piješ, spiš kakor ubit...

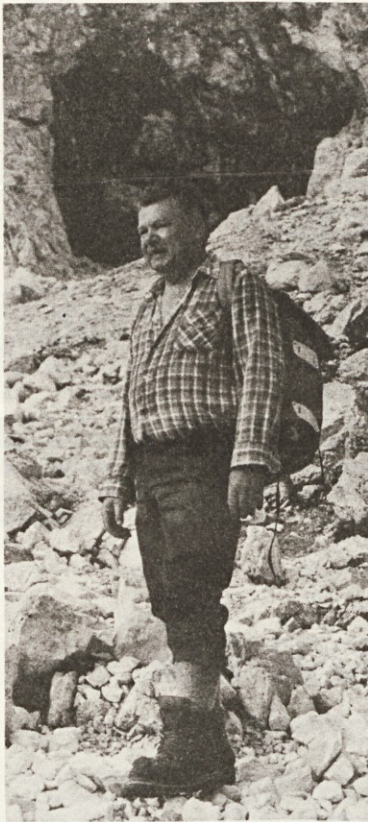
Nejc Zaplotnik, POT

Še več misli ter zadnjo pot velikega alpinista in človeka Nejca Zaplotnika boste lahko spremljali v reviji HIMALAJA '83, katero vam zelo priporočamo.

KORISTEN NASVET Z IZLETA NA KRN

Izkušen planinec se razlikuje od začetnika po tem, da ima v svojem nahrbtniku vedno vse, kar mu pride prav v nepričakovanih trenutkih (baterija, vžigalice, sveča, kos vrvi, odpiralnik za steklenice, povoji prve pomoči itd.). To, kar je na društvenem izletu na Krn udeležencem demonstriral vodnik Gamberger, pa presega meje poprečnega "dobrega planinca". Na sicer pustem in suhem pogorju okoli Krna smo kar dvakrat naleteli na izvire hladne in osvežujoče vode. Žal ni ravno padala s skale, temveč se je pojavljala v ozkih špranjah med skalami, tako da smo se morali pošteno natelovaditi, če smo se hoteli napiti. Zadnjih nekaj tisočletij smo se kar odvadili stati na vseh štirih in moleti glavo še pol metra nižje. Nobenih problemov pa ni imel naš vodnik Rik. Lepo udobno je sedel na skali in pil isto vodo, hkrati pa še užival v prelepem razgledu. In kako mu je to uspelo? Preprosto! Iz svojega nahrbtnika je potegnil kak meter dolgo plastično cevko, katero ima vedno s seboj, vtaknil en konec v vodo, enega pa v usta! Torej — odslej v nahrbtnik še plastično cevko!

Pa na zdravje!

t.t.

Na sliki je avtor opisane inovacije v trenutku, ko se kot skrben vodnik ozira za svojimi "ovcami" ...

Izleti v vinotoku

Jesen se bliža, naši izleti se bodo "umirili", najvišje vršace bomo pustili nekaj časa pri miru in si ogledali tudi nižje, bolj varne. V oktobru bodo na sporedu naslednji izleti:

2. oktober: KALCE

Vodnik Ogrič nas bo popeljal po planinskih pa tudi lovskih poteh. Upajmo, da bomo videli tudi kakega gamsa.

8. oktober: BRATSKA POT LJUBLJANA—ZAGREB

Na etapi, ki je nadaljevanje lanskega izleta, bomo lahko dobili kar štiri žige. Vodnik: Gamberger

16. oktober: LJUBLJANA—REKA

Pobrateni mesti bo odslej povezovala še transversala, katere otvoritve se bomo udeležili tudi litostrojski planinci. Vodnik: Tomažič

VETER OHLAJA

Pri istih temperaturah se telo različno ohlaja, odvisno od hitrosti vetra. Ohlajanje telesa v odvisnosti od hitrosti vetra in dejanske temperature okolja nam kaže naslednja tabela:

Če torej pri temperaturi 0°C piha veter s hitrostjo 72 km/h, se nam bo zdelo enako mrz (in se bomo tudi ohladili) kot pri temperaturi — 19°C v brezvetrju.

Brezvetrje	18 km/h	36 km/h	54 km/h	72 km/h
0°C	— 8°C	—15°C	—18°C	—19°C
—10°C	—21°C	—30°C	—34°C	—36°C

Jezikovni ostružki

V zadnjem času sem ob pregledovanju za naš časopis pogosto naletela na uporabo besede *sodelava* namesto *sodelovanje*. Beseda je, priznajmo, nekoliko nenavadna, redka, zato izstopa in bode v oči in ušesa. V Slovenskem pravopisu ni napisana. Ne vem, če se kdo tudi v vsakdanjem govoru tako izraža; vsaj jaz tega še nisem slišala. Gre spet za eno od zmotnih mišljenj, da se je treba v pisani besedi izražati drugače, bolj učeno. Beseda pa je lahko prišla k nam tudi zaradi slabega prevajanja iz drugih jezikov, npr. srbohrvaščine (samostalniško in glagolsko izražanje).

Oglejmo si stavek:

— Posebno poglavje predstavlja *sodelava* med obema delovnima organizacijama.

Ali ni veliko boljše in običajnejše to?

— Posebno poglavje predstavlja *sodelovanje* med obema delovnima organizacijama.

Če si ogledamo besedo *sodelava* in *sodelovanje* pa lahko ugotovimo, da sploh nista enakopomenski in da ju torej ne moremo in ne smemo enostavno zamenjati. Da je to res, si oglejmo nekaj podobnih primerov:

Obdelava — obdelovanje

izdelava — izdelovanje

uprava — upravljanje

razprava — razpravljanje

Na eni strani imamo samostalniške besede, ki ponazarujejo določeno stanje, rezultat nekega dejanja (n. pr. groba obdelava), na drugi strani pa glagolnike, ki izražajo neko dejanje samo proces, gibanje...

In *sodelovanje* je prav gotovo proces, dejanje, in besede ne moremo enostavno zamenjati s togo *sodelavo*.

Upajmo, da se beseda *sodelava* ni že preveč razširila, in da bodo tudi tisti, ki so jo že začeli uporabljati, brez škode pozabili nanjo.

V. Tomc

Piše Marijana Meglič

Proti domu

(Nadaljevanje)

Nikoli si ne bi mislila, da se kakšna cesta lahko tako vleče, kot se je ta iz pristanišča do mesta Calais. Ko sva končno po več kot eni uri hoje prišla v center tega na videz majhnega mesteca, so se ponovno zbudili vsi moji londonški žulji in demonstrativno sem sedla na stopnišče same sodne palače sredi Calaisa. Ko je Janez to opazil, me je hitro odpeljal v nek lokal na kavo in pijačo. Tedaj sva se šele pošteno razgledala po tem lepem francoskem mestu. Na žalost pa sva se spet uračunala glede časa. Ko sva vsaj površno zadovoljila najini radovednosti, sva spet stala ob cesti, ko je sonce že zahajalo. To pa je tudi najbolj neprimeren čas za avto-stop. Nihče namreč ne ustavlja rad avtostoparju ob mraku, še manj dvema. Pa še skoraj nobenega avtomobila ni bilo mimo. To je bil že dokaj slab znak za Francijo. Zato sva se odločila, da bova vendarle skušala priti do najbližjega večjega kraja, kjer bi lahko prespala. Skoraj čisto temno je že bilo, ko nama je — tako kot se v Franciji spodobi — ustavil nek spaček. Notri pa čisto pravi Francoz, s klobučkom na glavi, črnolas in z vsem ribiškimi priborom po avtomobilu. Vračal se je z

dopusta in glej ga zlomka, namenjen je bil naravnost v Pariz. Kakšno naključje — midva tudi! Kmalu smo se zakleptali in postali dobri prijatelji. Po večurni vožnji, ko sem že popolnoma obupala nad mojo francoščino in ko me je v francoskem spačku že pošteno prepahalo, smo prispeli v Pariz. Pierre nam je predlagal, da lahko prespiva pri njem, češ da ima svoj studio. Izkazalo se je, da je to garsonjera, vendar to ni niti najmanj motilo našega udobja, saj smo vsi skupaj kmalu po prihodu trdno zaspali.

Tudi v Parizu naju je zbudil lep sončen dan. Pierre je naenkrat nekam izginil in se vrnil z mlekom in svežimi francoskimi rogljički za zajtrk. Potem nama je podrobno razložil, kako bova najlažje prišla iz Pariza in našla primeren prostor za štopanje. Ko sva malo kasneje postopala po pariških ulicah, nama je bilo žal, da morava takoj naprej, saj sva na žalost ugotovila, da sva z denarjem že zelo na koncu, pa tudi časa ni bilo več na pretek. Tako sva poiskala metro, potem pa avtobus in kmalu sva bila na obrobju Pariza. Tako sva samo skozi okno avtobusa za hip ugledala znamenite Elizejske poljane,

notredamsko cerkev in Slavolok zmage, pa še vrsto prijaznih in sanjavih kavarnic na pločnikih, in vse je bilo za nama. V eni pa sva se le ustavila — že zaradi občutka!

Ko sva prišla na tisti prostor za štopanje, naju je skoraj zadela kap. Tam je že bilo štoparjev, kot na kakšni večji proslavi v Litostroju delavcev. Raje jih nisva šla spraševati, koliko dni že sedijo ob cesti. Spet sva vzela pot pod noge in kar šla ob cesti naprej. K sreči se nisva izgubila, čeprav sva bila čisto na tem. Po neki vpadnici sva prišla iz Pariza na glavno cesto proti Lyonu. Štopanje po Franciji niti približno ni bilo tako lahko kot na primer po Angliji. Zelo dolgo sva čakala in se potem s trikratnim predsedanjem slednjič sredi noči pripeljala v Lyon. Najin zadnji prevoznik je bil nek voznik tovarnjaka, ki naju je vzel s seboj zaradi družbe, na žalost pa ni znal nič angleško, jaz pa nič njegove francoščine. Govoril je v takem narečju, da ga najbrž niti moja profesorica francoščine ne bi nič razumela.

Ker sva se v Lyonu spet znašla sredi noči — že skoraj bolj proti jutru, sva spet razvila vreči in prespala v nekem gozdičku ob cesti. Sprijaznila sva se že z mislijo, da živiva kot potepuha in noč pač prespiva tam, kjer naju najde. O milu in vodi sva le še potihem premišljevala in vse to se je nanašalo na čas, ko bova končno spet enkrat doma

(in nisva se zmotila). Drugi dan nama je uspelo priti skoraj brez težav do francosko-italijanske meje, kamor naju je pripeljal nek carinik, ki je bil tam v službi. Ob zaposlenih carinikih sva stala ob cesti in marljivo molela palca v zrak, ko je pridrvel nek francoski policist in naju pošteno nadrl, da se tam ne sme štopati. Ne vem, kakšen vpliv oziroma učinek je imel na mojega dragega, ker ga naenkrat ni bilo več videti (morala bi se takrat pozanimati, kako mu je to uspelo — policaju namreč!).

ampak mene je bilo težje prepričati. Ravno ta trenutek je pripeljal mimo nek simpatičen fant in s prijateljsko razpoloženim carinikom sva mu skoraj zlezla v avto, ko sva ga prepričevala, naj vzame s seboj dva štoparja. Fant je pristal, carinik pa je v diru tekel iskat Janeza. Kmalu ga je našel in odpeljali smo se proti Italiji. Šele dosti kasneje sem izvedela, da je ta mejni prehod na splošno znan kot eden najbolj strogih v Evropi in da imajo tam precej zoprne policaje. To drži.

LJUBEZENSKA

*Da zame edina na svetu ti nisi,
o, draga, skesano priznam,
a vendar nikomur jaz tebe ne dam!*

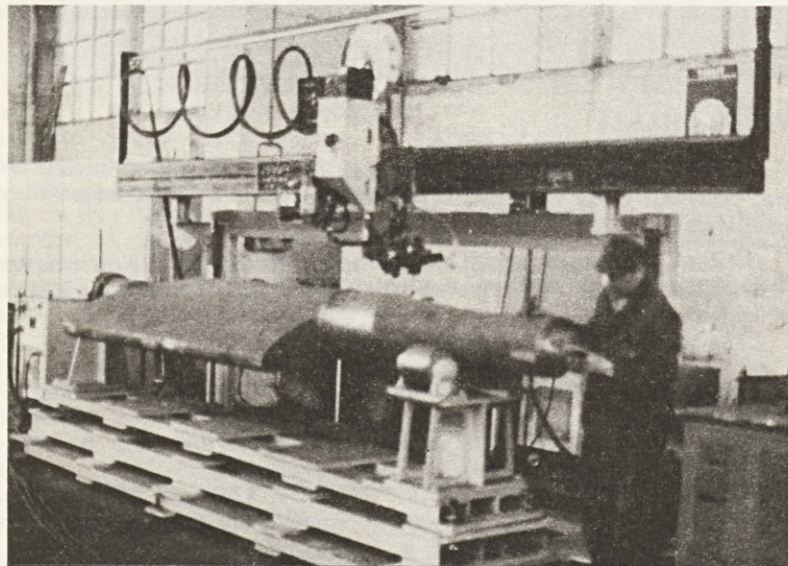
*Misel nate resnično je lepa,
spremlja me sleherni dan,
vse drugo brez tebe bilo bi zaman.*

*Bodi nam živa, vedno nam rasti,
vsakdo se nate zanaša,
o, draga, predraga nam plača ti naša!*

tt

VESTI IZ PROIZVODNE

TOZD PZO

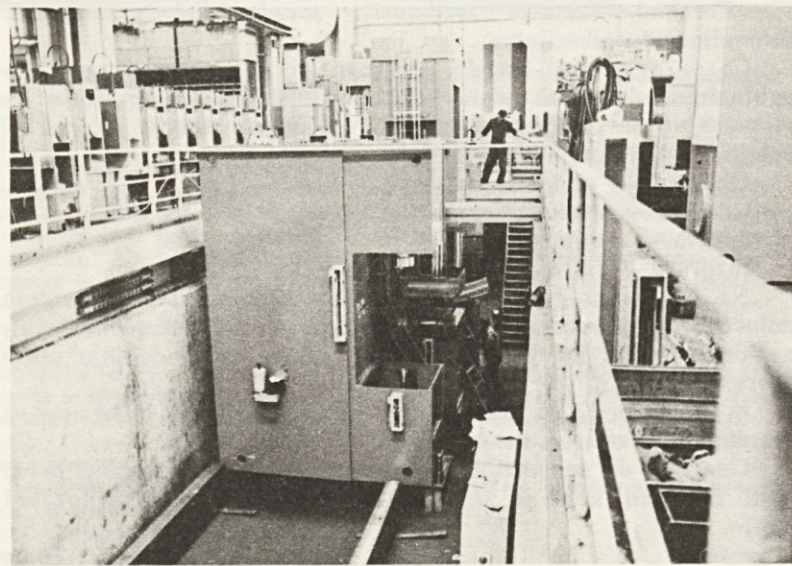

V pločevinarni smo vključili v proizvodni proces še en nov varilni aparat za varjenje z žično elektrodo in navarjanjem s tračno strojno elektrodo po EPP postopku. Prvenstveno je bil stroj namenjen za varjenje in navarjanje predvodilnih in vodilnih lopat za HE Haditha. Seveda se bo stroj lahko uporabljal tudi za varjenje drugih zvarjencev, saj je stroj konstruiran tako, da se z malimi dopolnitvami doseže široko uporabnost. Stroj je izdelan iz dveh sklopov, in sicer:

Prvi, zgornji del je izdelala po naših zahtevah tovarna ISKRA, drugi, spodnji del sklopa pa smo izdelali sami.

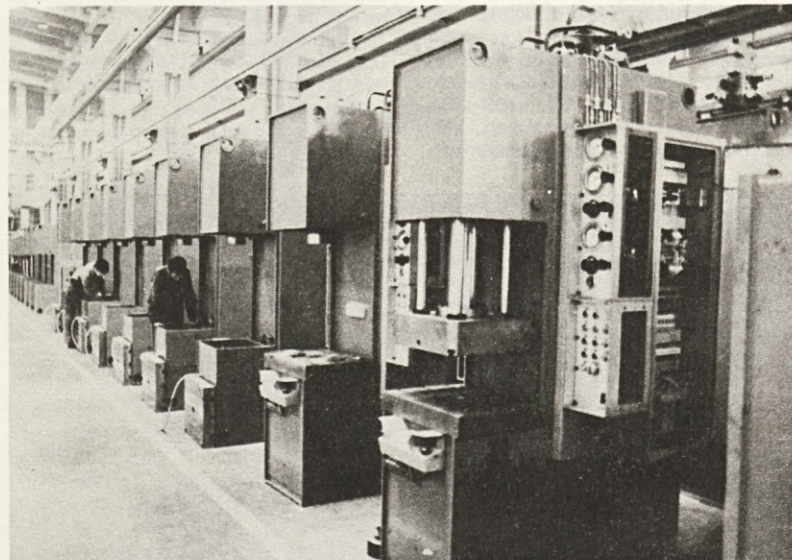
M. Marenč

TOZD PPO

Pogled v montažno jamo proizvodnje preoblikovalne opreme, kjer montiramo Hidravlične vlečne stroje HVC-2-250 za Dj. Djaković iz Bosanskega Broda in Ikarus iz Zemuna (Foto: E. L.)

36 LET LITOSTROJA

Hidravlični vlečni stroji HVC-2-25, HVC-2-40 in HVC-2-63 za Stanko-import iz Sovjetske zveze (Foto: E. L.)

36 LET LITOSTROJA

PRVI REMONT JEDRSKE ELEKTRARNE KRŠKO

Velika šola za vse

Naša delovna organizacija kot ena izmed članic YUAE (Jugoatomenerga) sodeluje v remontu JE Krško, in sicer na področju vzdrževanja približno 90 črpalk in 29 dvigal. Poleg tega je bilo Litostroju dodeljeno tudi vzdrževanje vložnega stroja za vlaganje goriva v reaktor, stroja za prenašanje goriva iz skladišča goriva do transporterja goriva, ter transporter goriva.

Vsa našeta oprema, razen štirih naših dvigal, je bila izdelana v ameriški tovarni Westinghouse.

Po planu, ki ga je izdelala JE Krško, naj bi prvi remont trajal od 5. julija do 1. oktobra, ko naj bi se elektrarna ponovno vključila v omrežje. Predvideni rok prvega remonta je tako dolg zaradi garancije, saj je potrebno demontirati in pregledati večino naprav in ugotoviti njihovo sposobnost za nadaljnje obratovanje.

Vključitev Litostroja in ostalih članic YUAE v vzdrževanje tako zahtevne opreme je prvotno predstavljalo veliko zaskrbljenost vseh, ki so sodelovali pri pripravi remonta, kajti sleherno napravo je potrebno vzdrževati izključno po navodilih proizvajalca ter po končanem remontu podati poročilo o vsakem posameznem posegu, najdenem stanju ter o poškodovanih in zamenjanih delih posamezne naprave. Kljub razmeroma slabi pripravljenosti na remont se je ekipa Litostroja, ki je štela do 28 vzdrževalcev, uspešno vključila v remont ter strokovno opravila delo, ki ji je bilo dodeljeno. To so potrdili tudi strokovnjaki firme Westinghouse, ki so nadzirali vzdrževanje nekaterih naprav.

Kljub strokovno razmeroma dobri ekipi, ki je sodelovala pri remontu JE, menimo, da bi v bodoče v litostrojki ekipi morale sodelovati več strokovnjakov iz projektivnega biroja, ki bi nato izkušnje in izvedbe nekaterih tehnično tehnoloških rešitev vnašali v naše izdelke. Prav pri remontu je možno najti veliko enostavnih

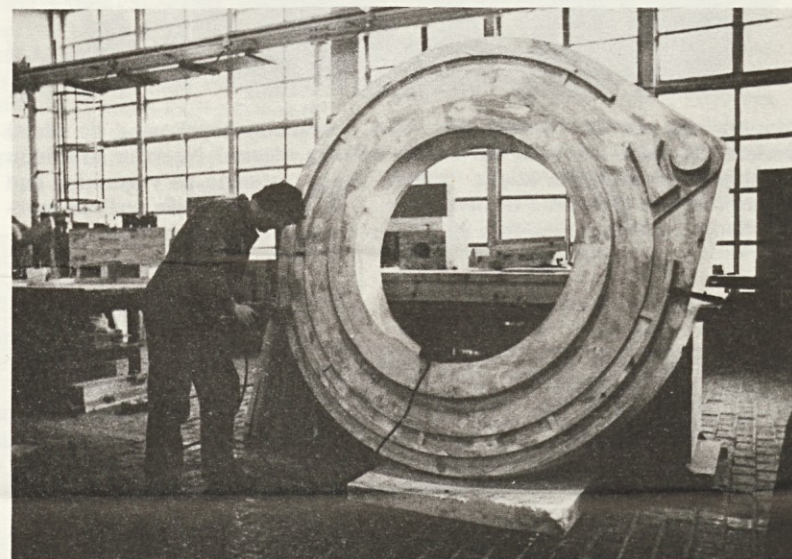
tehničnih rešitev, ki so nam bile do sedaj bolj ali manj neznane, pa so večinoma zelo enostavne ter zagotavljajo uspešno delovanje.

Večina naprav, ki jih vzdržuje Litostroj, je v tako imenovanem kontrolnem področju. To pomeni, da so naprave v območju radioaktivnega sevanja. Vsak vzdrževalec je moral na zdravniški pregled, poslušati štiriurno predavanje iz varstva pri delu s posebnim poudarkom na radiološkem sevanju, poleg tega pa je moral opraviti tudi pisni preizkus znanja. Vzdrževanje

naprav v kontroliranem področju je z vidika radiološke zaščite podvrženo posebnemu režimu oblačenja, s katerim si zaščitimo telo pred kontaminacijo. (O tem več v eni izmed naslednjih števil "Litostroja".)

Ekipa Litostroja je pri vzdrževanju JE spoznala, da bi Litostroj lahko sodeloval pri gradnji take elektrarne z večino naprav, ki jih vzdržujemo. Posebno pa se moramo vključiti v izdelavo rezervnih delov, ki so kupljeni pri proizvajalcu opreme zelo dragi in predstavljajo za našo družbo velik devizni izdatek. Remont, ki je bil prvotno načrtovan do 1. oktobra, se bo tako tudi s pomočjo Litostroja skrajšal za približno en teden, saj se predvideva vključitev v omrežje že 22. septembra.

I. Pogačar

V modelni mizarni imajo vedno veliko dela. Trenutno imajo v obdelavi več sestavnih delov črpalk za jedrske elektrarne. Marjan Grdun obdeluje regulirni obroč za malo HE.

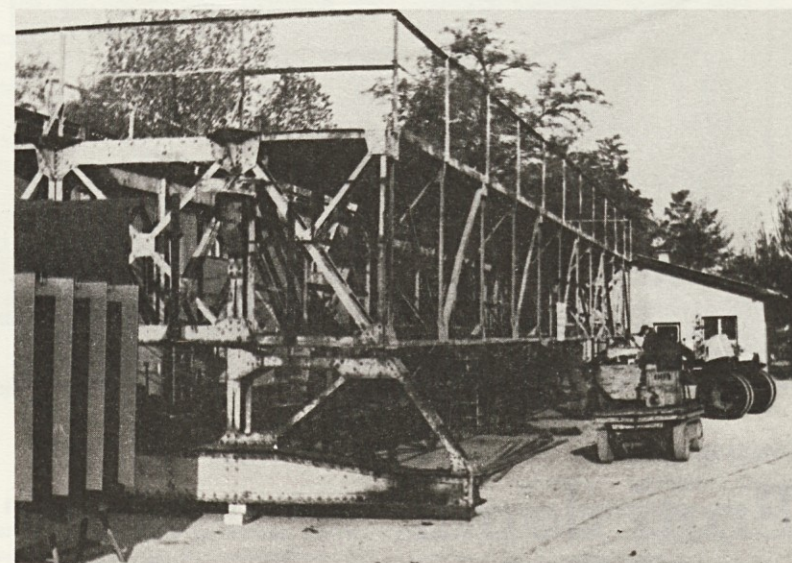
1000 km

(Nadaljevanje z 9. strani)

se je v tem času na tej cesti odvijala dirka kolesarjev iz Nove Gorice in Italije. Te so naši trije lovili, ujeli in čez Kostanjevico in Komen prišli do Štanjela, kjer jih je moja skupina čakala skoraj celo uro. Skrbelo nas je pošteno. Majhna napaka v vrtenju volana in neljuba slučajnost v srečanju s kolesarji je naše tri reveže stala skoraj 15 km daljšo pot, polno klancev in spustov, ki človeka dobesedno izžamejo. Pod Štanjelom se slikamo in po rimski cesti odpeljemo čez lepi Kras, ki ga najbolj hvaliva midva s Škarabotom, saj sva domačina. Okrog 13. ure pridemo v Koper. Tu imamo obilno kosilo, sam pa se oglašim doma pri starših in naročim slavnostni sprejem za svoje varovance. Srečanje z mojimi starši je bilo preprosto in pristržno. Kava na prostem v senci pa je vsem dobro dela. Tu smo se oskrbeli še z dodatnimi rezervnimi deli iz Italije (šverc-komerc) in polni optimizma in prezira do cestnih lukenj dali slovo moji domačiji, se pozdravili in odpeljali proti Divači. Tu smo zavili desno in čez Kozino zbrzeli proti Črnu Kalu. Tu so se izkazali polagači ovinkov in na novo asfaltiran odsek ceste pod Črnim Kalom. Na Bivju (križišču) zavijemo proti Kopru, v mestu vzbudimo nekaj pozornosti občanov in se po obalni cesti pripeljemo do hotela v Žusterni. Kolesa kar v sobo, fantje pa na pivo. Sledi še obvezno "šraufanje", ob dobri volji pa se porajajo čudovite ideje, ki so doživele svoje stvaritve zvečer na plesu pred hotelom. Rajc, Džado, Sazonc in ostali manj talentirani so bili kar originalni. Konec dober — vse dobro. Odšli smo spat z mislimi na jutrišnjo etapo do Kočevja in na prevožno pot.

Jaz pa se od vas, ki ste spremljali našo vožnjo, za danes poslavljam, v naslednji številki časopisa pa sporočim še vrsto zanimivosti, ki so prežale na nas na naslednjih 700 kilometrih.

Silvo Moderc

V tozdu IVET so te dni prevzeli v generalno popravilo zunanji 7,5-tonski žerjav, ki je prišel v Litostroj že leta 1947 z vojnimi reparacijami. Tako je že več kot 36 let služil svojemu namenu nad programi sive livarne. Generalno popravilo bo trajalo 2 meseca.

Malo so pod mero, pa ne bo opazil. Vedno upoštevam njegov slab vid in odhod v penzijo